

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KÜRESEL YENİ MEDYA KAVRAMLARININ
TÜRKÇELEŞME SÜRECİ

Yüksek Lisans Tezi
KASIM CAN DAĞLIOĞLU

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Erkan SAKA

Ankara, Ocak 2015

KÜRESEL YENİ MEDYA KAVRAMLARININ TÜRKÇELEŞME SÜRECİ

KASIM CAN DAĞLIOĞLU

112680026

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Erkan Saka

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Aslı Tunç

Jüri Üyesi: Dr. Öykü Gül

Tezin Onaylandığı Tarih: 16.01.2015

Toplam Sayfa Sayısı: 30

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1)Yeni Medya
- 2)Türk Dili
- 3)Yeni İletişim Dili

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1)New Media
- 2)Turkish Language
- 3)New Communication Language

ÖZET

Türkiye’de kullanımının 23. yılında günden güne daha da benimsenip içselleştirilen, giderek daha işlevsel kullanılabilen, kullanıcılara kaynak, kitle kaynak ve hedef olarak çapraşık roller veren internet; alışverişten sosyal ihtiyaçlara, bilgiye erişimden, erişilen bilginin paylaşımına varana kadar, hızla zenginleşen bir çeşitlilikle ürünler sunmaktadır.

Dijital ağlar aracılığıyla erişilen internet ve ikili değer -binary- dizgesinin 0 ve 1’lerle ifade bulan sayısal varlığı aracılığıyla oluşan yeni medya, küresel insan kültürü ve dağarcığına yeni terimler sunmakta (Retweet), kimi zaman da var olan mevcut kavramları (Tweet) bambaşka bir formda algılanabilir kılmaktadır.

Bu çalışmada, yeni iletişim süreçlerinin çıktılarında biri olan, küresel dolaşımdaki yeni medya kavramlarının Türkçeye kazanım süreçlerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Ekşi Sözlük, İnci Sözlük ve Twitter gibi sosyal medya mecralarında hakim olan iletişim dili ve kullanılan kavramlar ilgili kaynaklardan yapılan alıntılar doğrultusunda incelemeye alınmıştır.

Çalışmada sözlü kültürel gelenek tanımlanırken; ikincil sözlü kültür toplulukları olarak ifade edilen günümüz enformasyon toplumlarının daha iyi algılanmasının, dil ile kültür arasındaki ilişkiyi anlamakla mümkün olabileceği ifade edilmeye çalışılmıştır.

Türkçe ile yabancı diller arasındaki alışverişin tarihçesinin ve güncel etkileşimin değerlendirildiği bu çalışmada -kaynaklardan yapılan bire bir aktarımlar dışında- Türk dili yazım ve dil bilgisi kurallarının uygulanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Sosyal Medya, Dil Etkileşimi

ABSTRACT

Internet, adopted and interiorized day by day on its 23'nd year of usage in Turkey, serving inexplicit roles as audience, crowdsource and broadcaster to users; provides an ever-developing wide range of products from shopping to social requirements, from accessing information and to share it.

The new media, consisted of internet, which is accessed by digital network, and of binary numerical entity defined with 0 and 1, serve new terms for global cultures and vocabulary of people (Retweet) and makes the existing concepts (Tweet) comprehended in an utterly different form.

The aim of this study is, examining the transfer process of global new media notions to Turkish, which are the outputs of the new communication process. Through this aim, the communication language and the current notions was examined from social media resources such as Ekşi Sözlük, İnci Sözlük and Twitter.

In this study, while defining the verbal cultural tradition, the emphasis is made on the fact that the key for a better understanding of the information society - secondary verbal society- could be possible by understanding the relation between language and culture.

In this study, the historical and the current interaction between Turkish and foreign languages was examined. The Sensitivity upon Turkish language rules is taken into consideration, except for the exact citations from the resources.

Keywords: New Media, Social Media, Language Interaction

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii-iv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1.1 Sözlü Kültür Toplamlarına Ait Özellikler.....	3
1.2 İkincil Sözlü Kültürün Ayrıştırılması.....	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	10
2.1 İnternetin Gelişimi.....	10
2.2 ‘Ağ Mimarisi’	11
2.3 Ağ Zemininde Yeni Medya Devrimi.....	13
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	15
3.1 Yeni Medya Dönemi.....	15
3.2 Yeni Medya ve Teknolojik Determinizm.....	16
3.3 Yeni Medya Ortamları.....	19
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	21
4.1 İzler Kitlenin İzinde.....	21
4.2 Türkiye’de İnternet/ Yeni Medya Kullanımı ve İzler Kitlenin Görünümü.....	22
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	30
5.1 Dil, ‘İnsanların Ayrıcalık Belgesi’	30
5.2 Türkçe ve Yabancı Diller Arasındaki Alışverişe İlişkin Tarihçe.....	32
5.3 Türkçeye Yabancı Söz Girişine İlişkin Türk Dil Kurumunun Yaklaşımı.....	35
5.4 Dilde Kuralların ve Dil Kurumlarının Etkisi.....	39
5.5 Terimlerin ‘Özel’ Yaşamı.....	40
5.6 Türkçeleşebilmek Olanığı ve Çeviri Sorunu.....	41

ALTINCI BÖLÜM.....	45
6.1 İncelenmek Üzere Seçilmiş Yeni Medya Kavramları.....	45
6.2 İncelenmek Üzere Seçilmiş Yeni Medya Mecraları.....	57
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	74
TABLolar LİSTESİ.....	77
KISALTMALAR.....	78
KAYNAKÇA.....	79
EKLER.....	89

GİRİŞ

İletişimin insanlığın gelişim/dönüşüm süreci içerisindeki rolünün anlaşılabilmesinde üç temel devrimin önemine dikkat çekilmektedir: ‘Chirografik Devrim, Gutenberg Devrimi ve Elektrik, Elektronik Devrimi’. Elektrik, Elektronik Devrimi’nin takipçisi konumundaki güncel Enformasyon Çağı’nda oluşan yeni kitlesel iletişim biçimi, aracı olmaksızın, herkesi kapsayan gerçek zamanlı içerik oluşturma, geliştirme ve dağıtma gibi olanaklarla dünyaya insan yaşamında başlayan yeni bir dönemin haberini ulaştırmaktadır.

McLuhan, yazıyla parçalı bir toplum modeline, matbaayla toplumun bireyselliğe yönelimine, elektronik medyanın yükselişiyle de toplumun yeniden biçimlenişine dikkat çekmektedir. (Yengin, 2012: 27) Elektrik, Elektronik Devrimi’ne yeni iletişim teknolojilerini oluşturan unsurlar dahil edildiğinde; bilgi/ verinin daha önce hiç olmadığı kadar hızlı bir şekilde yayıldığı güncel sürecin, belki de henüz başlamamış bir çağın ve benzersiz bir üst enformasyon döneminin habercisi olduğu düşünülebilecektir.

McQuail ve Windahl’in, Theodorson & Theodorson’dan aktardıkları enformasyon tanımı, “Düşünce, tutum veya duyguların bir kişiden veya gruptan ötekine (veya diğerlerine) özellikle semboller yoluyla iletilmesi” şeklinde ifade edilmektedir. (McQuail & Windahl, 1997: 16) Günümüzde, McQuail ve Windahl’in aktardıkları enformasyon tanımında ifade edilen kaynak ve alıcı arasındaki etkileşim öylesinde artmıştır ki; bu etkileşim için teknoloji üretiminden sorumlu olan yapılar, teknoloji sektörünün temel kuralı olan, işlem çiplerinin hızını her 18 ayda bir ikiye katlamayı öngören Moore Yasası’na* (Schmidt & Cohen, 2014:13) göre yönetilmektedir.

**Moore Yasası, Intel şirketinin kurucularından biri olan Gordon E. Moore’un, 1965 yılında Electronics Magazine’ adlı teknoloji dergisinde yayınladığı makale ile duyurduğu, yarı iletken sektörünü merkez alan, bir teknoloji kuralıdır. Moore’un bir gözleminden oluşan kural gereği, entegre devrelerde yer alan transistörlerin değerinin düşmesiyle sayıları her 18 ayda ikiye katlanacaktır. (Moore, 1965)*

Google yöneticileri Schmidt ve Cohen'e göre, bir başka öngörü yasası da fiber optik kablolarla aktarılan veri miktarının her dokuz aylık dönemde kendini ikiye katladığını bildirmektedir. (Schmidt & Cohen, 2014:13)

Geçmiş, şimdiyi ve sonrayı kendi özgül yapıları içerisinde yorumlarken, damıtılmış süreçlerin süreğen etkileriyle karşılaşmak mümkün olabilmektedir. Castells'in "*Bizler vücut bulmuş zamanız; toplumlarımız da öyledir, tarihten yapılmıştır*" ifadesi düşündürücüdür. (Castells, 2013: 571) Günümüzün iletişim dünyasını saran bu hız dalgasını anlaşılır kılmak, geçmiş kültürel yapıların iyi algılanmasıyla gerçekleşebilecektir.

Tarihsel gelişim çizgisinde, yazının insanoğlunun kolektif birikimi ve kültürüne yaptığı katkıların bir sonucu olarak dijital medya/yeni medya kavramı bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni medyanın bir 'ön pratiği' olan ilk yazılı belgelerin İ.Ö 4000'li yıllardan kaldığı tahmin edilen yeryüzünde, 30.000 - 50.000 yıllık geçmişi olan insanoğlunun en gelişmiş ürünlerini, yazının bulunmasıyla birlikte başlayan süreçte hayata geçirdiği bilinmektedir. Kültürel aktarım, insanın yeryüzü ile tanışmasından, İ.Ö 4000'e değin geçen süre boyunca şiirler, tekerlemeler, destanlar, efsaneler gibi sözlü kültür geleneğinin temel aktarım aracı olan eserlerle sağlanmıştır.

"Sözlü ve yazılı kültürlere ve bir kültürden ötekine geçiş evriminin sergilediği aşamalara artzamanlı yaklaşım, yalnızca saf sözlü kültürün ve ardından gelen yazılı kültürün değil, aynı zamanda yazıyı doruğuna erdiren matbaa kültürünün ve yazıyla matbaaya dayanan elektronik kültürün de daha iyi anlaşılmasını sağlayan bir çerçeve oluşturur. Bu artzamanlı çerçeve içinde geçmiş ve gelecek, Homeros şiirleri ve televizyon birbirine ışık tutabilir." (Ong, 1995: 14)

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1 Sözlü Kültür Toplumlarına Ait Özellikler

Walter J. Ong, sözlü kalıplarla düşünme ve anlatım biçiminin, bilincimize ve bilinçdışına derinden işlediği için insanın eli kalem tutar tutmaz, yok olmayacağını ifade etmiştir. (Ong, 1995: 40). Diğer bir deyişle, yeni medyayı anlaşılır kılabilmek için, geçmişten süregelen sözlü kültürel birikimin ve sözlü kültürel algılayış biçiminin incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Sözlü kültür toplumlarının anlaşılması, günümüz enformasyon toplumlarının ve iletişim ortamlarının nasıl bir kültürel geçmişten geldiklerinin ifadesi olacağı düşünüldüğünden, Walter J. Ong'un, sözlü kültür toplumlarına ilişkin bazı değerlendirmeleri aşağıda maddeler halinde incelenecektir.

-*Yancümle Yerine Ekleme*; Ong'a göre, sözlü yapı, 'konuşmacının çıkarı' fikrine göre düzenlenir. Yazılı anlatımın yapısında söz dizimi, söylemin nasıl düzenlendiği önemlidir. Yazılı söylem, sözlü söylemden daha ayrıntılı ve sabit dilbilgisi kuralları getirmiştir, çünkü yazıda anlamın verilebilmesi dilin düzenlenişine bağlıdır. (Ong, 1995: 53-54)

-*Çözümleme Yerine Kümeleme*; Ong, söze dayalı düşünce ve anlatımın tek başına anlam ifade etmediğini; dile has bazı yapıların kümelenmeleri sayesinde -eş veya karşıt anlamlı terimler, deyişler ve cümlecikler- tanımlayıcı söz niteliği kazandıklarını iddia etmektedir. Okur yazar olmayan toplumlar, 'belirli bir düzene göre' yapılan konuşmalarda asker yerine kahraman asker, prenses yerine güzel prenses, çınar yerine ulu çınar denmesini tercih eder. İçerdiği kümelerin oluşturduğu kalıpsal yük ve sıfatlar, sözlü anlatımın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Ong'a göre, az gelişmiş ya da gelişmekte olan birçok ülkede siyasi kavgalarda kullanılan "halk düşmanı", "kapitalist savaş tüccarı" türü sözler, sözlü düşünce sürecinden arta kalan kalıplardır. "*Geleneksel deyişler, sözlü kültürde*

parçalanmamalıdır. Nesilden nesile bunlar binbir güçlkle bir araya getirilmiştir ve korunabilecekleri tek yer, insan aklıdır. Ve bu nedenle askerler hep kahraman, prensesler hep güzel, çınarlar hep ulu olur.” (Ong, 1995: 54-55)

-Bol Tekrarlı ya da Bereketli; Ong’a göre yazı, metinde zihnin dışında seyreden bir süreklilik çizgisi sağlar ancak sözlü ifadede durum farklı bir seyir izler. Söz, daha söylenirken kaybolduğu için, anımsanmak istendiğinde zihinden başka bir yapıya geri dönülemez. Ağdalı konuşmak ve söylenen sözü hemen tekrarlamak, konuşmacı ve dinleyicinin dikkatini canlı tutar.

“Geniş bir dinleyici kitlesinde herkes, sırf akustik sorunundan ötürü bile olsa, konuşmacının her bir sözünü anlamayabilir. Bazen konuşmacının aynı ya da benzer sözleri iki, üç kez tekrarlaması, merakını daha iyi anlatmasına yarar; örneğin “hem.... hem”li bir konuşmada ilk hem’i kaçırdınızsa bunu ikinci hem’den çıkarabilirsiniz.” (Ong, 1995: 55-57)

- Tutucu ya da Gelenekçidir; “Bilgi, güç bela elde edilir ve değerlidir; toplum bunu koruyan ve eski günleri anlatabilen yaşlı ve bilge kadınlarla erkeklere büyük hürmet gösterir. Fakat yazı ve özellikle matbaa aracılığıyla bilgi aklın dışında kaydedilmeye başlayınca, geçmişi tekrarlayan yaşlı kadın ve erkekler gözden düşmüş, onların yerini yeniliklerin kaşifleri olarak daha genç nesiller almıştır.” (Ong, 1995: 57-58)

-Mücadeleci Eda; “Sözlü gelenekte insan ilişkileriyle iç içe olan bilgi, mücadele ortamının dışına çıkamaz. Atasözleri ve bilmeceler, yalnız bilgi depolamakla kalmaz aynı zamanda çevredekileri de sözlü zeka yarışına davet eder; bir atasözü veya bilmece ortaya atıldı mı dinleyicilerden buna karşılık daha üstün, daha keskin, daha akıllı bir atasözü veya bilmece beklenir.

Dünyanın tüm sözlü toplumlarında karşılıklı yerme oyununa ‘taşlama’denir. Sözlü kültür ağırlıklı Karayipler’de büyüdükten sonra ABD’ye göçmüş gençler, bugün bile ‘dozens, joining, sounding’ vb. dedikleri birbirlerinin aile bireylerine dil uzatma yarışına tutuşmaktadır. Sözlü kültür veya bu kültürün izlerini taşıyan toplumlarda

birine sövüp sayma, kabadayıca isim yakıştırmanın öbür yüzü, sözlü kültürle ilgili her bağlamda bulunan bol bol övme özelliğidir. Sözlü kültür ağırlıklı eski hitabet geleneğindeki övgü ve pohpohlama, ileri okuryazar toplumlara yapay ve gülünç derecede gösterişli gelebilir. Ancak övgü de; iyi- kötü, erdem- kusur, hain- kahraman gibi keskin kutuplaşmaların ve mücadelelerin egemen olduğu sözlü kültür geleneğinin bir parçasıdır. ” (Ong, 1995: 61)

“Sözlü düşünme ve anlatım biçiminin mücadelecî dinamiği, Batı kültürünün gelişmesine merkez olmuş; hitabet sanatı ve yazının yardımıyla tartışmacı sözelleştirme biçimlerine bilimsel bir temel hazırlayan Sokrates-Platon diyalektiği sayesinde kurumlaşmıştır. ” (Ong, 1995: 61-62)

-Mesafeli Olmak Yerine Duygudaş ve Katılımcı; Sözlü kültürde öğrenmek veya bilmek, bilinenle bilen arasında yakın, duygudaş ve ortaklaşa bir özdeşleşmeye ulaşmak demektir. Yazı, bilineni bilenden ayırdığı gibi, kişisel gerçekten de uzaklaştırarak bilgiyi ‘nesnel’ kılar. (Ong, 1995: 62)

Değişmeyen Ortam Dengesi; Ong’a göre, sözlü kültür toplumlarını, okur yazar toplumdan ayıran başka bir özellik de, ‘ortamın değişmeyen dengesidir’. “Başka bir deyişle güncelliğini yitiren anılar kolayca bellekten silindiği için, sözlü toplumun yaşadığı anın dengesi, kolay bozulmaz. ” (Ong, 1995: 63)

Ong’un, sözlü kültürlerdeki değişmeyen ortam dengesi yaklaşımı, McLuhan’ın J.C. Carothers’dan sözlü kültürel yapıya ilişkin yaptığı bir aktarımla desteklenmektedir: *“Entelektüel düzeydeki daraltmanın tersine, mizaç düzeyinde büyük bir özgürlüğe izin verilir ve insanın büyük ölçüde ‘ burada ve şimdi’ yaşaması, son derece dışa dönük olması ve duygularını son derece özgür bir şekilde ifade etmesi beklenir” (McLuhan, 2014: 29)*

Matbaa kültürlerinde kelimenin farklı kullanım ve anlamlarının derlendiği sözlükler bulunduğunu ve bu sözlüklerin anlamsal uyumsuzlukları sergilediğini ifade eden Ong, sözlü kültürlerde sözlük olmadığına ve bir çok anlam uyumsuzluğu doğduğuna dikkat çeker.

“Sözlü zihin tanımlarla uğraşmaz. Kelimeler, anlamlarını sadece ısrarla kullandıkları gerçek yaşam ortamından kazanır; bu da sözlüklerdeki gibi başka kelimelerle değil; el - kol hareketleri, ses tonunun değişmesi, yüz ifadesi ve gerçek sözün söylendiği anı saran bütün insani varoluşsal ortamla belirlenir. Kelimenin o anda kullanıldığı anlam, geçmiş anlamlarınca şekillenmiş olsa da, bu artık ayırt edilemediği için kelimenin anlamı hep şimdiki zamandan çıkar.” (Ong, 1995: 63-64)

- *Soyut Değil, Duruma Bağlı*; Ong’a göre, kavram içeren her düşünce, bir derece soyuttur.

“Ağaç gibi somut bir terim bile, sırf tek bir somut ağaç anlamına gelmez; kişisel algılama ortamından uzak bir soyutlamadır, ve şu veya bu ağaç için değil, tüm ağaçlar için geçerlidir. ‘Ağaç’ diye adlandırdığımız her bir nesne somuttur, sadece kendisidir, soyut değildir; ancak nesneye verilen adın kendisi soyuttur. Sözlü kültürler, kavramları duruma göreve, işlevsel ilişki çerçevesinde kullandığı, bu çerçevede canlı insan yaşamına yakın olduğu için kavramların soyutluğu asgaridir.”(Ong, 1995: 66)

İşlevsel düşünce üzerine en geniş bilginin Alexander Romanovich Luria’nın ‘Bilişsel Gelişme: Kültürel ve Toplumsal Temelleri’ adlı eserinde bulunabileceğine işaret eden Ong, Luria’nın 1931-1932 yılları arasında Sovyetler Birliği’ne bağlı Özbekistan ve Kırgızistan’ın ücra köşelerinde yaşayan, hiç okuma yazma bilmeyen ve biraz okuma yazma bilen kişiler üzerine yaptığı araştırmadan söz etmektedir. Luria araştırma sürecinde, ‘çayhane’ gibi deneklere tanıdık, yakın, samimi gelen bir ortamda sohbet ettiği kişileri hiç okuma yazma bilmeyenden vasat derecede okuma yazma bilene doğru uzanan bir ölçekte tanımlar. Luria, bu tanımlama ile kişilerin zihinsel süreçlerine yönelik bir ayrıma işaret etmektedir; sözlü geleneğe ve yazılı kültüre dayanan süreçler. Luria’nın araştırması, sözlü-yazılı kültürel farklılıkların ortaya konması ve bunun bir sonucu olarak Massimo Baldini’nin ifadesiyle ‘soyut ve çözümsel’ düşünme ile ‘konumsal düşünme’ (Baldini, 2000: 16) ayrımının netleştirilmesi açısından dikkat çekici unsurlar barındırmaktadır:

I. “Okuma yazması olmayan denekler, geometrik şekilleri hiçbir zaman daire, kare gibi soyut adlarıyla tanımlamamış, bunlara nesne adları vererek tanımlamıştır. Daireye tabak, elek, kova, saat ve hatta ay; kareye ayna, kapı, kayısı, kurutma tahtası vb. demişlerdir. Şekilleri, bildikleri gerçek nesnelere temsil olarak tanımlamışlardır.

Vasat derecede okuryazar olan öğretmen okulu öğrencileriye, gerçek yaşamdan çok derslerdeki soru ve yanıtlama yöntemine alışkın olduklarından şekillere kategorik geometrik isimlerini (kare, üçgeni daire vb.) vermişlerdir.” (Ong, 1995: 68)

II. “Deneklere üçü aynı kategoriye ait dört nesnenin resmi gösterilip benzer olanları, tek grupta toplanabilecekleri ya da tek asla belirtilebilecekleri bir araya getirmeleri istenmiştir. Söz konusu destelerden biri; çekiç, testere, kütük, ve el baltasının resimlerinden oluşur. Okuryazar olmayanlar, bu grubu kategorik (üç alet bir de alet olmayan kütük) olarak düşünmeye ısrarla yanaşmamış, gruba pratik açıdan - “duruma göre düşünerek” yaklaşmış ve ısrarla nesnelere birbirinden ayırmak istememişlerdir.

25 yaşında okuryazar olmayan bir köylünün yanıtı şöyledir: “Hepsi bir. Testere kütüğü keser, balta ufak parçalara böler. Bunlardan birini ayırmam gerekse, baltadan vazgeçerim; nasıl olsa testere kadar yararlı değil.” (Ong, 1995: 68)

Okuryazar olmayan bir köylüye karşılık, iki yıl köy okulunda okumuş 18 yaşındaki bir delikanlı, benzer nesnelere sınıflandırmakla kalmayıp, eleştirildiğinde bu sınıflandırmanın doğruluğunu da inatla savunur. 56 yaşında zar zor okuyup yazan bir işçiye, duruma göre yapılan ve kategorik ayrımları birbirine karıştırır, fakat sonuçta gönlü soyut sınıflandırmaya bir türlü razı olmaz. (Ong, 1995: 68-69)

III. “Luria’nın araştırmasında, en somut nesnelere bile tanımlanması isteğine karşı gelişmiştir. “Ağaç nedir? Açıklamaya çalışın.” 22 yaşındaki okuryazar olmayan köylünün tepkisi; “Ne gerek var ki? Herkes ağaç nedir bilir, benim söylememe hacet yok.” Gerçek yaşam ortamı, tanımından kat kat daha yeterliyse fazla söz gerekmez. Aslında köylü burada haklıdır. Birincil sözlü kültürün dünyasını çürütmek mümkün

değildir. Olsa olsa sözlü kültüre veda edip yazı kültürüne geçersiniz.” (Ong, 1995: 71)

McLuhan, sözlü kültürlerde kulağın, göze karşı ezici bir üstünlüğü bulunduğunu ifade etmektedir. Bu öylesine etkili bir üstünlüktür ki, “*Bu ilişkinin dinleyen tarafında, duyular arasında dengeli herhangi bir etkileşim bilinmez; tıpkı matbaanın Batılının deneyiminde görsel bileşeni aşırı bir yorgunluğa ulaştırmasından sonra duyuların dengeli etkileşiminin çok güç olması gibi.*” (McLuhan, 2014: 43)

1.2 İkincil Sözlü Kültürün Ayrıştırılması

Walter J. Ong’un, “*Elektronik çağ, ikincil sözlü kültür çağıdır; varlığı yazı ve matbaa teknolojilerine dayanan telefon, radyo ve televizyona özgü sözlü kültürün çağıdır*” ifadesinden hareketle, sözlü kültürel geleneğin ve ikincil sözlü kültürün ayrıştırılması; Manuel Castells’in enformasyon çağı olarak tanımladığı günümüz küresel iletişim ortamını anlayabilmek ve yorumlayabilmek adına önem taşımaktadır. Katılımcı gizemi, topluluk duygusunu geliştirmesi, yaşanan ana odaklayışı, hatta sözlü kalıpları kullanışıyla, ikincil sözlü kültür, birincil sözlü kültüre şaşılacak derecede benzemektedir. (Ong, 1995: 161)

Ong’un birincil ve ikincil sözlü kültürler arasında işaret ettiği ayrım, ikincil sözlü kültürün daha amaçlı ve bilinçli olduğuna yöneliktir. Yeni sözlü kültürün temelini, araçların üretimi, işleyişi ve kullanımı için gerekli olan yazı ve matbaa oluşturmaktadır. Yazı ve matbaa, insanları okudukları metni anlayabilmeleri için yalnız kılıyorsa, birincil ve ikincil sözlü kültürler de dinleyiciler arasında güçlü bir grup bilinci yaratırlar. İkincil sözlü kültürün, grup bilinciyle bir araya getirdiği dinleyici topluluğu, birincil sözlü kültürden kat kat geniş bir kitledir, McLuhan’ın tabiriyle ‘küresel köy’ dür bu. (Ong, 1995: 161)

McLuhan, elektromanyetik keşiflerin, bütün insani ilişkilerde eşzamanlı ‘alanı’ yeniden yaratmış olduğunu ifade etmektedir. “*Öyle ki, insan ailesi artık ‘küresel köy’ koşulları altında yaşamaktadır. Şu anda biz, kabile davullarıyla çınlayan, tek bir büzüşmüş uzayda yaşıyoruz*”. (McLuhan, 2014: 48)

Castells, küresel köy kavramından hareketle, aslında küresel bir köyde değil, küresel çapta üretilip yerel olarak dağıtılan ısmarlama kulübelerde oturduğumuzu ifade etmektedir. (Castells, 2013: 457). Castells'in elektronik kulübede gündelik hayat olarak tanımladığı yapıda, elektronik iletişim ve enformasyon sistemlerindeki yenilikler, gündelik hayattaki işlevlerin -çalışma, eğlence, sağlık, kamu, eğitim vb.- gerçekleştirilmesi ile bu işlevlerin gerçekleştirildiği uzamın birbirlerinden ayrılmalarına izin vermektedir. (Castells, 2013: 526)

Castells, fütürologların 'işlevsel açıdan gerekliliğini yitirdiğinde kentler silinip gidecektir' tahminine dikkat çekmektedir. (Castells, 2013: 526)

İKİNCİ BÖLÜM

2.1 İnternetin Gelişimi

Nermin Abadan'ın, Ünsal Oskay'ın Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş adlı kitabının 1969 tarihli ilk baskısının önsözündeki, “*modern haberleşme yöntem ve usulleri çağdaş sınıaleşmiş toplumlarda okul, fabrika gibi sosyal kurumların yanı sıra okuma- yazma, fert başına düşen gelir ve şehirleşme ile birlikte sosyoekonomik gelişmenin ölçüleri arasında yer almaktadır.*” ifadesi günümüzde daha da anlamlı bir tanım olarak algılanabilmektedir (Oskay, 2000: VII). Çağımızda modern iletişim teknolojilerinin gelişimi, öyle büyük bir hızda gerçekleşmiştir ki, bu süreç diğer tüm toplumsal gelişim ölçeklerini geride bırakmıştır. 21. yüzyılın ilk on yılında internete bağlanan kullanıcıların sayısı 350 milyondan 2 milyarın üzerine çıkmış; aynı dönemde 350 milyon olan cep telefonu kullanıcı sayısı 5 milyarı geçmiştir -bugün bu sayının 6 milyarı aştığı ifade edilmektedir-. (Schmidt & Cohen, 2014:12)

Google'ın yönetim kurulu başkanı Schmidt ve Google Ideas şirketi yöneticisi Cohen'e göre, internet insanoğlunun tam anlamıyla 'anlamadan' inşa ettiği az sayıdaki buluştan biridir. Elektronik enformasyon iletim aracı olarak başlayan bu yeni alan, zamanla, her yerde bulunan, insan enerjisinin çok yönlü bir çıkış kanalı ve kendini ifade aracına dönüşmüştür. Her saniye inanılmaz bir hızla büyüyen bu yapı, büyük iyiliklerin ve olası korkunç kötülüklerin kaynağıdır ve internetin dünya sahnesindeki etkilerine henüz yeni tanık olmaya başlıyoruz. “*Şimdiye kadar ziyaret ettiğiniz onca web sitesini, gönderdiğiniz onca elektronik postayı, online edindiğiniz bilgileri, karşılaştığınız kurgu ve işaatları düşünün. Bu platform sayesinde sağladığımız ilişkileri, yaptığınız yolculuk planlarını, bulduğunuz işleri, kurduğunuz ve hayata geçirdiğiniz hayalleri düşünün. 'Yukarıdan aşağıya' bir denetimin bulunmamasının ne olanaklar sağladığını da bir düşünün; çevrim içi tuzakları, dayatmacı kampanyaları, nefret gruplarının sitelerini aklınıza getirin. Dünyanın en büyük yönetim dışı alanı olan internet böyle bir şey işte.*” (Schmidt & Cohen, 2014:11)

Maigret'e göre, tekil bir medya değil; her şeyi yapan çoklu ortam olan internet, hem işlevsel hem de ekonomik özgürlükleri ile büyük bir başarıya ulaştı. Maigret, interneti, *“Tüketmeye, olabildiğince etkin, olabildiğince hızlı ve olabilirse bedava üretime iten güçlü bir yaratıcılık eksenidir; aynı zamanda kendini elektronik posta yardımıyla, duyguların, kızgınlıkların, mutlulukların yansıtılabileceği bir kişiler arası medya gibi sunar, böylece özel toplumsallığın güçlenmesi eğilimini de onaylar”* şeklinde tanımlamaktadır. (Maigret, 2013: 343)

İnternetin geniş kesimlerce benimsenmesinin, tarihteki en heyecan verici sosyal, kültürel ve siyasi dönüşümlerden birini tetiklediğini ifade eden Schmidt & Cohen, internetin hemen herkese yönelik bir uygulama olduğunu ve kullanıcılarına aracıya ihtiyaç duymadan gerçek zamanlı içeriği sahiplenme, geliştirme ve dağıtma olanağı sunduğunu belirtmektedir. (Schmidt & Cohen, 2014:12)

2.2 ‘Ağ Mimarisi’

Bilindiği gibi internet, 1960’larda ABD - Sovyet Rusya arasında gerçekleşmesinden endişe edilen bir nükleer savaş durumunda Amerikan iletişim ağlarının çökertilmesini önlemeye yönelik bir plan olarak DARPA (ABD Savunma Bakanlığı İleri Araştırma Projeleri Kurumu) tarafından tesis edildi. Ne 60’larda, ne de sonrasında bir nükleer savaş olmadı ancak herhangi bir merkezden kontrol edilemeyen, elektronik engelleri aşarak birbirleriyle sayısız biçimde bağlantı kurabilen binlerce özerk bilgisayar ağından oluşan bir ‘ağ mimarisi’ ortaya çıktı ve bugüne değin sürekli gelişerek insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline dönüştü. (Castells, 2013: 7-8)

Castells’in tanımına göre ağ, birbiriyle bağlantılı düğümler dizisidir. Düğümlerin ne olduğu ise, hangi somut ağlardan bahsedildiğine bağlıdır. Konuyu detaylandırarak netleştirmek isteyen Castells, şu örnekleri sunmaktadır: *“Küresel finansal akışlar ağında düğümler, menkul kıymetler piyasalarıdır. Avrupa Birliğini yöneten siyasi ağda, ülkelerin bakanlar konseyi ve Avrupa Komisyonu üyeleridir. Enformasyon Çağı’nda kültürel ifadenin, kamuoyunun kökenlerinde yer alan yeni medyanın küresel ağında ise bu düğümler, televizyon sistemleri, eğlence stüdyoları,*

bilgisayar grafiği ortamları, haber ekipleri, sinyaller üreten, gönderen, alan seyyar aygıtlardır.” (Castells, 2013: 622)

Ruben, ağların işlevlerini şöyle tanımlamaktadır: *“Bireylerin arasındaki etkinlikleri koordine etmek/ düzenlemek, otorite çizgisini sürdürmek, veri alışverişini kolaylaştırmak, daha büyük bir birim ile içinde bulunan dış çevre arasında veri akışını sağlamak.*” (Ruben, 1984: 275)

Castells’e göre ağa dayalı bir toplumsal yapı; dengesini bozmaksızın yeniliklere gidebilecek, son derece dinamik, açık bir sistemdir. *“Ağlar; yeniliğe, küreselleşmeye, merkezlessiz yoğunlaşmaya dayalı bir kapitalist ekonomi için; esneklik ve uyarlanabilirliğe dayalı iş, işçiler ve şirketler için; sonu gelmez bir yıkım ve yeniden yapılanma kültürü için; yeni değerlerini kamunun ruh halinin anında işlenmesine ayarlanmış bir politika için; uzamın yerinden edilmesini, zamanın bertaraf edilmesini amaçlayan bir toplumsal örgütlenme için çok uygun araçlardır.*” (Castells, 2013: 623)

Castells, internetin Enformasyon Çağı’nın evrensel, interaktif, bilgisayarlı iletişim aracı olduğuna değinirken; internet dağılımındaki eşitsizliklere de işaret etmektedir. 1998-2000 yılları arasında çeşitli kaynaklardan gelen verileri değerlendiren Castells, internet kullanıcılarının %88’inin dünya nüfusunun yalnızca % 15’ini oluşturan bir kitle olduğuna dikkat çekmektedir. (Castells, 2013: 465). Castells’e göre ağ toplumu, farklı kurumsal ifadeleriyle ‘şimdilik’ kapitalist bir toplumdur. (Castells, 2013: 624) Yaylagül’e göre, kitle iletişimi diye tanımlanan; radyo, televizyon, sinema, basın, internet gibi araçlarla gerçekleştirilen iletişim tarzı, kapitalizmin tekelci aşamaya ulaştığı 19. yüzyılın sonlarından itibaren ortaya çıkmış ve giderek toplumsal üretimin ve yeniden üretimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. (Yaylagül, 2013: 15)

“Yeni enformasyonel kalkınma biçiminde, üretkenliğin kaynağı, bilgi üretme, bilgi işleme ve sembollerle iletişim teknolojisindedir.” (Castells, 2013: 20) *“Kalkınma biçimleri, elbette sembolik iletişim de dahil olmak üzere, bütün toplumsal davranışlar alanını şekillendirir. Enformasyonelizm, bilgi ve enformasyon teknolojisine dayalı*

olduğundandır ki, enformasyonel kalkınma biçiminde kültür ile üretim güçleri, ruh ile madde arasında özellikle çok yakın bir bağ vardır.” (Castells, 2013: 21)

2.3 Ağ Zemininde Yeni Medya Devrimi

“İlk sanayi devriminin Britanya’nın elinde çıkmaysa, ilk enformasyon devrimi de Amerika’nın elinde çıkmadır” diyen Castells, devrimin öncülerinin ağırlıklı olarak California; entegre devre, mikro işlemci, mikro bilgisayar gibi teknolojik üretimlerin kalbi olan Silikon Vadisi’nde olduğuna dikkat çeker. (Castells, 2013: 78- 79)

Lev Manovich’e göre, yeni medya devrimi, geçmişte modern toplum ve kültürün gelişimine katkıları olan yazılı basının gelişmesi, fotoğrafın icadı gibi devrimlerden tartışmasız daha derine nüfuz etmektedir ve kitle bu devrimin henüz başlangıç düzeyindeki etkilerini hissetmektedir. (Manovich, 2005: 43)

Manovich’e göre, yeni medya birbirinden ayrılmış iki tarihsel yörüngenin yakınsamalarını temsil eder, bunlar programlama ve medya teknolojileridir. *“20. yüzyılın ortalarında, rakamsal dataların daha efektif şekilde hesaplanmasını sağlayan modern dijital bilgisayar geliştirildi. Aynı dönemde, görüntü, görüntü dizileri, metin ve sesin farklı formlarda kayıt edilebilmesine imkan tanıyan modern medya teknolojilerinin yükselişine tanıklık edildi. İki tarihin kesişimi; var olan medyanın bilgisayar tarafından erişilebilen rakamsal verilere dönüştürülmesi. Sonuç yeni medyadır: grafikler, hareketli görseller, sesler, şekiller, boşluklar ve metin hesaplanabilir bir hale gelmiştir.”* (Manovich, 2005: 44)

İnternetin, kendinden önce geliştirilmiş kitle haberleşme araçlarının kullanımına olan etkisini sorgulayan Eric Maigret’e göre internet, toplumsal elverişlilikler ve olumsuzluklar içerdiğinden, önceden var olan medya ortamında öncellerini dışlamadan yerini alır. Örneğin, elektronik posta, kağıt mektubu ortadan kaldırmaz; daha içten ve daha zarif olan el yazısıyla yazılan mektubun yeniden değer kazanmasını sağlar. Televizyon örneğinde; izleyicilerin %50’sinin izleme eylemi esnasında yemek yemek, konuşmak, uyumak gibi çeşitli işlerle uğraştığını ifade eden Maigret, internet kullanıcılarının da elektronik posta okurken ya da internette

gezinirken televizyon izleyebileceklerine değinir. Ancak Maigret, bir ölçüde çelişkili pratiklerin uzlaşmasının da ‘bir sınırı’ olduğuna dikkat çeker. (Maigret, 2013: 339 - 340)

Bir başka görüş, yeni medya devriminin özgürleştirici potansiyeline dikkat çekmektedir. Walter Benjamin’e dayandırılan yaklaşıma göre, “*Mekanik yeniden üretim, sanat eserini, ritüele olan asalak bağımlılığından azat etmektedir. Hatta daha büyük bir ölçüde, yeniden üretilmiş bir sanat eseri, yeniden üretilebilmek için tasarlanmış bir sanat eserine dönüşür*”. (Yanikkaya & Çoban, 2014: 64)

Ses, fotoğraf, grafik, video, metin gibi birçok farklı iletişim unsurunun bir arada sunulduğu bu çoklu ve eş zamanlı medya ortamında, ağlar aracılığıyla fiziki mesafeler ortadan kalkmakta, iletişim hedef kitlesi şimdilik yalnızca yeryüzü ile sınırlandırılmaktadır. Elbette, otoriter bir rejimde hizmet veren medya düşünüldüğünde; 2025 yılında dünya nüfusunun çoğunluğunun, avuç içine sığan bir aletle hazırlanan tüm enformasyona serbestçe ulaşacak olması, enformasyon çağının özgürleştirdiği alanlar içerisinde en çok dikkat çekenini olacaktır.

Yanikkaya & Çoban, Kendi Medyanı Yarat adlı çalışmalarında, medyanın özgürleştirici kullanımını, Enzensberger’den yaptıkları bir aktarımla, “*merkezi olmayan, kalabalıkları bağlayan, etkileşimi besleyen, kolektif olarak üretilmiş ve kolektif mobilizasyonu teşvik eden*” şeklinde ifade etmişlerdir. (Yanikkaya & Çoban, 2014: 65)

Türkiye’de geleneksel medyanın bilinen isimlerinden biri olan gazeteci Serdar Turgut’a göre, ‘eski medya ölmüştür’, günümüz iletişim ortamında yeni medya, bireylere kendi oluşturdukları iş modelleriyle, seçtikleri konuda yayıncılığa başlayabildikleri bir ortam sunmaktadır; bu bir anlamda hem yayıncı hem de patron olabildikleri, özgür bir ortamdır. (Turgut, 2013: 28)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1 Yeni Medya Dönemi

Yeni medya her düşünce ve inanca açık olan özgür yapısı, olası tüm baskıcı yaklaşımlara karşın görülmüş en yüksek düzeyde ifade özgürlüğünü sunması, günümüzde neredeyse elektrikle yarışır düzeydeki erişim zenginliği, kullanım kolaylığı -geleneksel medyanın uzmanlık, bir anlamda profesyonellik gerektiren kökleşmiş düzenini reddeden- gibi benzersiz özelliklerinin yanı sıra kullanıcılarda oluşturduğu takip arzusu ve yüksek erişim sadakatıyla de dikkat çekmektedir. Hiç şüphe yok ki yeni medya, kullanıma sunulduğu ilk günden itibaren evrimine devam eden, evrimini ve geleceğini kısmen de olsa kullanıcılarına borçlu olan mükemmel bir iletişim eseridir.

Yeni medya, etkileyici bir hızda aralarına daima yenilerin ortaya çıktığı bir yapıyla, insan yaşamını çevrelemektedir. Bu yeni çevre karşısında, dönemi ilk karşılayanlar arasında yer almak kimi zaman bireysel endişelere sebep olabilmekte, toplumun daha geniş alanlara yayılan iletişim aracının sosyolojik etkileri sorgulanabilmektedir.

McLuhan, yeni bir teknolojinin başlangıcını yaşayanların belirgin tepkiler gösterdiklerine dikkat çekerek, bunun göz ya da kulağın teknolojik genişlemesi sonucunda ortaya çıkan 'yeni duyusal oran' ile ilgili olduğunu ifade etmektedir. McLuhan'a göre bu oran, çok şiddetli bir 'bütünleşme' kalıbını akla getiren yepyeni bir dünya sunmaktadır. Toplum bu yeni algı alışkanlığını, çalışma ve ortaklaşma alanlarına kattıkça, başlangıçtaki şok yavaş yavaş dağılır, kaybolur.

McLuhan, aslında gerçek devrimin; bütün kişisel ve toplumsal yaşamın, yeni teknolojinin inşa ettiği algılama modeline uyarlanma evresinde gerçekleştiğini iddia etmektedir. (McLuhan, 2014: 36)

Marshall McLuhan, ilk baskısı 1969 yılında yayımlanan kitabı, Gutenberg Galaksisi'nde, içinde yaşadığı elektrik- elektronik dönemine ilişkin yorumunda; o günkü insan yaşamında etkisi artmakta olan iletişim araçlarının edindikleri konumu, insanın uzatılmış duyuları olarak tanımlamaktadır.

“Uzatılmış duyularımız, araçlarımız, teknolojilerimiz çağlar boyunca, etkileşim veya kolektif haberdar oluş açısından yetersiz kalan kapalı sistemler olmuşlardır. Şimdi, elektrik çağında, teknolojik araçlarımızın bir arada varoluşunun anlamlı doğası, insanlık tarihinde bütünüyle yeni bir bunalım yaratmıştır. Uzatılmış yeti ve duyularımız artık kolektif olarak bilinçli hale gelmeyi talep eden tek bir deneyim alanı oluşturuyor. Kişisel duyularımız gibi teknolojilerimiz de artık rasyonel birlikte varoluşu olanaklı hale getiren bir etkileşim ve oran talep ediyor. Teknolojilerimiz, tekerlek, alfabe ya da para kadar yavaş olduğu sürece, bunların ayrı, kapalı sistemler oluşturması olgusu, toplumsal ve ruhsal olarak tahammül edilebilir bir şeydi. Görüntünün, sesin ve hareketin eşzamanlı ve küresel çapta olduğu günümüzde bu artık geçerli değildir.”* (McLuhan, 2014: 13) McLuhan, kapalı sistemler olarak ifade ettiği kitlesel uzantıların, kişinin kullandığı araçlara (alfabe, radyo ya da özel teknolojik araçlar) karşılık olarak ödediği bedel olduğunu ifade etmektedir. (McLuhan, 2014: 13)

3.2 Yeni Medya ve Teknolojik Determinizm

Eric Maigret, McLuhan'ın tek nedensellikli kuramında iletişim araçlarının duyumsal nedenlerle toplumları biçimlendirdiği ifade edilmektedir. Buna göre, algılama ve tanıma biçimlerinin insan duyularının uzantısı olan araçlar olduğunu ve sonunda kullanıcıların kişiliklerini etkilediği söylenmektedir. Maigret, McLuhan'dan yaptığı bir aktarımla, McLuhan'ın teknolojik determinizm kavramına işaret eder:

**McLuhan, yazının önceki bölümünde antropolog Edward T. Hall'un, 1959 tarihli Silent Language kitabındaki insanın geliştirdiği uzantılar kavramını aktarıyor. Hall'e göre, o günün insanı, bedeniyle yapageldiği şeyler için uzantılar geliştirmiştir. Giysiler, insanın biyolojik ısı denetim mekanizmalarıdır, mobilyalar çömelmenin yerini almıştır, sesi zaman ve uzayda taşıyan elektrikli araçlar, telefonlar, TV, maddi uzantı örnekleridir. (McLuhan, 2014: 12)*

“Teknoloji, düşünceler ve kavramlar düzeyinde etki etmez, ancak anlam ilişkilerini ve algılama modellerini yavaş yavaş ve en küçük bir direnişle karşılaşmadan değiştirir.” (Maigret, 2013: 130)

Maigret’e göre, medyaya katılım, toplumsal katılım işidir ve aynı medyada tüm toplumsal çelişkiler bulunur. Maigret bu iddiasını şu örneklerle açıklamaktadır: *“Fransız sinema salonları sessizdir ve ciddi bir ortam yaratır, oysa Amerikan sinema salonları gürültülü ve katılımcıdır. Televizyon, işçi evlerinde aile ortamına katılmıştır, buna karşılık kültürlü çevrelerde fiziksel açıdan uzakta tutulur. Radyo, gençler tarafından etkileşimsel (tartışma programları) ve özelleşmiş (müzik) bir medya olarak kullanılır, oysa ötekiler için daha çok genel kitle medyası işlevi görür. Kitle iletişim araçlarını tanımlayan yalnızca insanların duyularının az çok belirgin uzatmaları olmaları değil, onları bir araya getirmek ve karşı koymak için kullanan bireylerin ve toplulukların toplumsal gelişimleridir”.* (Maigret, 2013: 132)

İletişimde teknolojik determinizm görüşünün, 19. yüzyılda yeni iletişim teknolojilerinin kullanılmasıyla ve özellikle de tren kullanımının yaygınlaşmasıyla ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Erdoğan ve Alemdar’ın Mattelart’tan yaptıkları bir aktarımla raylar, sömürgelerdeki talanı ve denetimi perçinlemek için uygarlığın ve gelişmenin bir sembolü olarak sunulmuştur. *“1950 ve 60’larda, bu belirleyicilik modernleşme kuramlarına eklemlendi: İletişim yapılarının, teknolojilerinin ve ürünlerinin yaygınlaşması her yerde yaşamı değiştirdi; dünyayı 1970’lerde ve 80’lerde küresel köy yaptı; 1990’lar ve 2000’lerde de küresel kent yaptı.”* (Erdoğan & Alemdar, 2010: 142) Erdoğan ve Alemdar’ın dikkat çektiği teknolojik determinizme göre; 1990’lar ve 2000’lerde aynı zamanda, bilgisayar ve internet teknolojileri sayesinde, küreselleşen dünya enformasyon/bilgi toplumu olmaktadır; yeter ki bir aygıt aracılığıyla çevrim içi duruma geçilsin. (Erdoğan & Alemdar, 2010: 142)

John Maeda, teknolojinin zincirleme sonuçlarından biri olarak aygıtlardaki küçülmeye dikkat çekmektedir. *“Teknoloji KÜÇÜL-üyor. Altmış yıl önce 27 ton gelen ve 170 metre karelik alanı kaplayan bir makinenin sayısal gücü, bugün serçe parmağınızdaki tırnağınızın onda birinden daha küçük bir ince metalin içinde toplanmış durumda. Entegre devre (IC) çip teknolojisi (genelde bilgisayar çipleri*

denir) çok daha minik bir ölçekte, çok daha fazla karmaşıklığa olanak sağlıyor. Bugün karmaşık aletler sorununun temelinde IC çipler var, çünkü bu çipler her geçen gün daha da küçük cihazların yaratılmasını mümkün kılıyor.” (Maeda, 2012: 23)

Geçmişte yaşanmış iletişim dönemleri kadar, ‘şimdinin’ de iyi analiz edilerek, berraklaştırılması önem taşımaktadır. Lev Manovich, Yeni Medyanın Dili adlı eserinde, hakim olan yeni iletişim ortamına ilişkin ‘şimdinin teorisini’ geliştirmek konusunda düşünmüş ve şu yorumu getirmiştir:

“1895’te, 1897’de ya da en azından 1903’te sinemanın gelişimin temel önemini kavramış birilerinin çıkıp, gelişmekte olan yeni iletişim aracına ilişkin; izleyicilerle röportajlar, anlatım stratejilerinin sistematik hesabı, her geçen yıl geliştirilen sinematografi ve kamera açıları, gelişen sinema dili ve popüler eğlence anlayışının değişik formlarını içeren geniş kapsamlı bir kayıt hazırlamış olmasını dilerdim. Ne yazık ki böyle bir kayıt bulunmuyor. Bu kayıtlar yerine, bizlere gazete haberleri, sinemayı keşfedenlerin günlükleri, gösterim programları ve diğer parçalarla, küçük lokmalar bırakılmış; bir dizi rastgele ve düzensiz tarihsel örnek...

Bugün bizler yeni bir iletişim mecrasının doğuşuna tanıklık ediyoruz - metanın- dijital bilgisayarın iletişim aracının. Sinemanın oluşageldiği 100 yıl öncesinin tersine, biz yeni medya devriminin öneminden tamamıyla haberdarız. Ve korkarım ki, gelecekteki bilgisayar medyası teorisyenleri ve tarihçilerine, sinemanın ilk dönemlerindeki gazete haberleri ve film programlarından daha fazla kayıt kalmayacak. Gelecektekiler, bizim dönemimizden kalan analitik metinlerden, bilgisayarın kültür üzerindeki hakimiyetinden haberdar olduğumuzu anlayacaklar; bu metinlerde, şimdiki zamana ait bir kayıt ya da teori yerine, geleceğe dair spekülasyonlar içeren kayıtlarla karşılaşılacaklar. Gelecekteki araştırmacılar, eski kültürel formların analizinde hayli deneyimli olan bugünkü teorisyenlerin; neden bilgisayar medyasının semiyotik kodlarını, hitabet biçimlerini, izler kitlenin yayını alış kalıplarını tarif etmediklerini merak edecek.” (Manovich, 2005:33)

3.3 Yeni Medya Ortamları

Manovich, yeni medya kapsamında değerlendirilmesi gereken unsurların neler olduğunu sorgulamaktadır: internet, web siteleri, bilgisayar oyunları, DVD'ler, sanal gerçeklik... *“Peki, dijital kameralarla çekilen televizyon programları bu kapsamın dışında mıdır, ya da dijital kurgu teknikleriyle oluşturulan 3 boyutlu filmler? Bu durumda bilgisayarla oluşturulup daha sonra kağıda aktarılan fotoğraf, tasarım ve illüstrasyonlar bu kapsama girecek mi? Bu sınıflandırma nerede son bulacak?”* (Manovich, 2005: 43)

Manovich, yaygın tanıma göre yeni medya olarak kabul gören araçların arz ve dağıtımlarının bilgisayar kullanımı ile yapıldığına dikkat çeker, bilgisayarla üretilmiş unsurlar bunun dışında kalmaktadır. Bu durumda, internet siteleri ve elektronik kitaplarla yayılan metinler yeni medyadır, ancak bilgisayarda üretilip kağıda basılan ürünler yeni medya değildir. Manovich tanımda belirlenen çerçevenin oldukça sınırlı olduğunu iddia etmektedir. Konuya bilgisayarlaşmanın kültür üzerindeki etkisini açıklamak açısından yaklaşıldığında, bahsedilen tüm objelerin, var olan kültürel lisansı etkilemek konusunda aynı gizil güce sahip olduklarına dikkat çekmektedir. (Manovich, 2005: 44)

Karol Jakubowicz'e göre, tüm medya unsurları birgün yeni medyaya dönüşecektir; bugün eski ve yeni arasında yapılan ayırım, geçicidir. Güncel televizyon örneği üzerinden düşünüldüğünde, 'eski' iletişim aracının 'yeniye' dönüşümünü gözleyebiliriz. (Jakubowicz, 2009: 13)

Henüz üzerinde net bir fikir birliğine varılmış olmasa da yeni medya olarak genel kabul gören ortamlar şöyle sıralanmaktadır;

- Sosyal Ağlar
- Bilgisayar oyunları
- Sanal gerçeklik ortamları
- Multimedya (Çok ortamlı; Ses, Video, İnteraktif platformlar, Animasyon, Metin v.b) CD-ROM'lar gibi...

- Yazılım
- Web siteleri
- Elektronik posta
- Elektronik kiosklar
- İnteraktif televizyon
- Mobil medya
- Podcast
- Hypertext edebiyatı
- Blog

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1 İzler Kitlenin İzinde

Türkçede alıcı, izleyici, izler kitle, seyirci diye tabir edilen iletişimin temel/hedef kişisi ‘audience’; yeni medya ile yeni bir kimliğe bürünmüştür. Yeni medya ile tanışmış olduğumuz iletişim biçimi, bizleri yeni ‘audience’ ile de tanıştırmaktadır. Yeni iletişim biçimi, ‘bir çoktan, bir çoğa’ yönelmiş bir değerler dizisini temsil etmekte, bu durum da kullanıcılara aynı zamanda yayıncı-üretici gibi eş bir kimlik sağlamaktadır.

Castells’e göre, giderek evrensel, sayısal bir dil konuşan yeni iletişim sistemi, hem kültürümüzün sözcükleri, sesleri ve imgelerinin üretimini ve dağıtımını küresel olarak bütünleşmiş hale getiriyor, hem de onları bireylerin kimliklerinin ve ruh hallerinin beğenilerine uygun kılıyor. (Castells, 2013: 3) Yaylagül’e göre, kültür kavramı insanların bütün bir yaşam biçimine göndermede bulunur. Her ne kadar ortak bir tanımlı yapılamamış olsa da, herhangi bir toplumdaki toplumsal pratikler, temsiller, dil ve gelenekler o toplumun kültürü olarak değerlendirilebilmektedir. Kültür kavramı, bireysel düzeyde olmayıp, belli bir insan grubu tarafından paylaşılan anlamları ifade etmektedir. (Yaylagül, 2013: 125)

Küreselleşme çağında kültür, küresel medya şirketleri tarafından şekillendirilerek tüm dünyaya dağıtılan medya içerikleri vasıtasıyla insanların büyük bir bölümü tarafından paylaşılan anlamlara dönüşmüştür. Yaylagül’e göre, kültürü taşıyan bir araç (medium) olarak dilin, tarafsız bir araç olduğu iddia edilemez. Dil, değerlerin, anlamların ve bilginin oluşturulduğu bir ‘mücadele alanı’dır. (Yaylagül, 2013: 126)

Kültürel incelemeler alanında, izler kitlenin medya metinlerini nasıl anlamlandırdıkları üzerine araştırmalar yapan Stuart Hall, ‘Encoding, Decoding’ - Kodlama, Kod açımı- çalışmasında, medya metinlerinde egemen ideolojinin, ‘tercih edilen okuma’ olarak yer aldığını ancak bunun izler kitle tarafından otomatik olarak kaydedilmediğini ifade etmektedir. Hall’e göre, izler kitlenin (izleyici/ dinleyici/

okuyucu) toplumsal koşulları, farklı duruş noktaları belirlemelerine sebep olabilmektedir. (Yaylagül, 2013: 130)

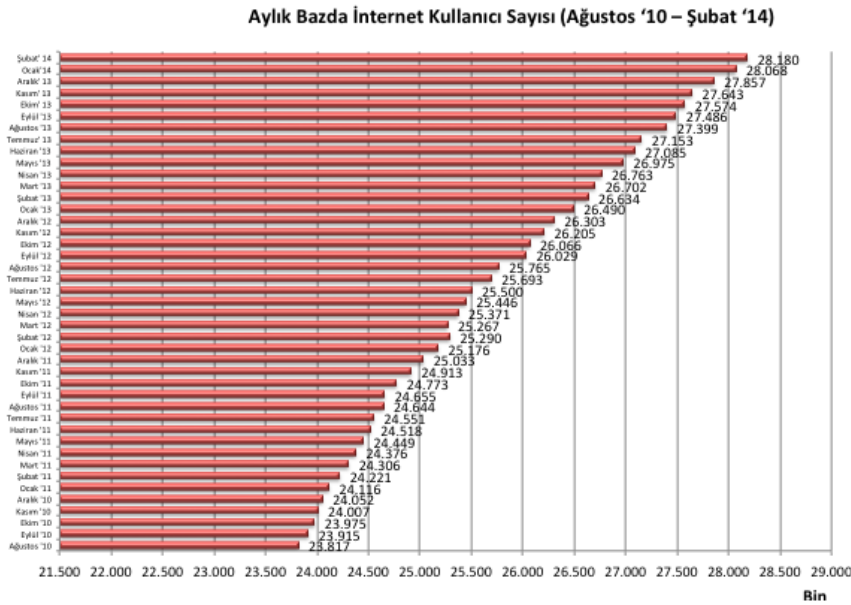
Castells'e göre, interaktif bilgisayar ağları; yeni iletişim biçimleri ve kanalları yaratarak, hayatı şekillendirerek, aynı zamanda hayat tarafından şekillendirilip katlanarak büyümektedir. (Castells, 2013: 3)

Öte yandan, henüz daha çok yeni olan, sanal alanlar üzerine yapılan kültürel, ekonomik, sosyolojik çalışmaların tümünde yeni izler kitlenin izi sürülmektedir. Yeni medya ile yepyeni bir yapıya kavuşmuş olan bu izler kitle (audience) -iletişim içerisinde var olan kitle- Kristyn Gorton'ın dikkat çektiği S. Elizabeth Bird tanımlamasındaki gibi, 'her yerde ve hiçbir yerdedir'. (Gorton, 2009: 4)

4.2 Türkiye'de İnternet/ Yeni Medya Kullanımı ve İzler Kitlenin Görünümü

Türkiye'de dijital medya kullanımı yıllar içerisinde süregelen bir artış görüntüsü çizmektedir.

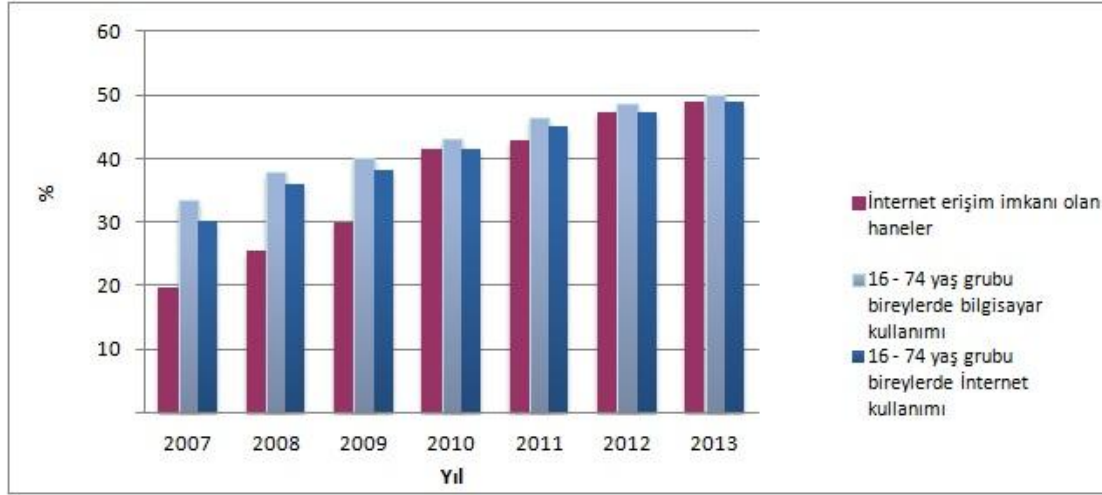
Türkiye'de Aylık Bazda İnternete Katılım, Kullanıcı Sayıları, Ağustos 2010-Şubat 2014 (IAB Türkiye/ Gemius)

Tablo: 1 Türkiye'de Aylık Bazda İnternete Katılım, Kullanıcı Sayıları

Ağustos 2010 - Şubat 2014 tarihleri arasındaki dönemi kapsayan Türkiye İnternet Kullanıcıları grafiğine göre kullanımda süreğen bir büyüme gözlenmektedir. Şubat 2014'te bir önceki aya göre sınırlı bir artış gözlenirken, geçen yılın aynı dönemine göre % 6 gibi ciddi bir artış söz konusudur. (IAB Türkiye/ Gemius)

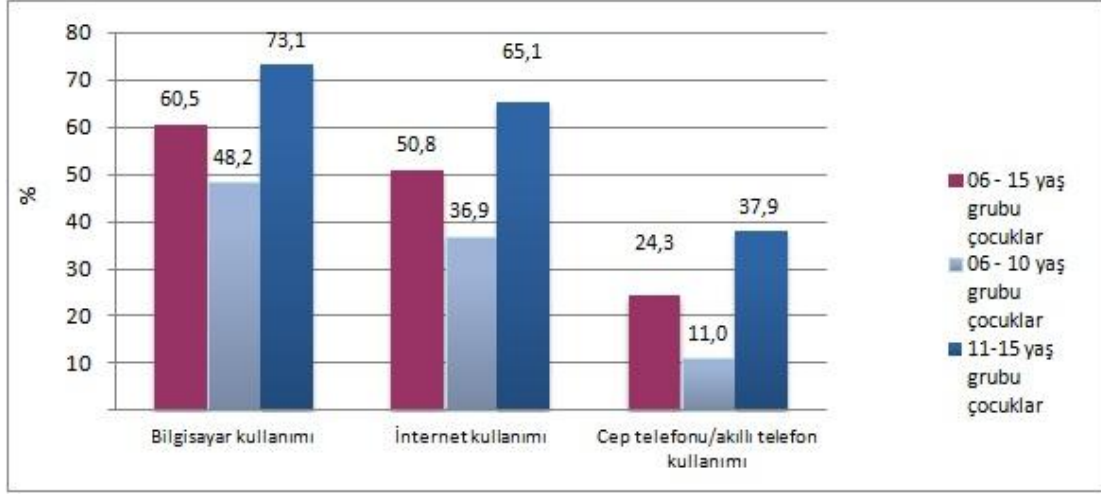
16-74 yaş Aralığı Türkiye İnternet Kullanımı Temel Göstergeler 2007- 2013 (TÜİK)

Tablo: 2 16-74 yaş Aralığı Türkiye İnternet Kullanımı Temel Göstergeler

TÜİK verilerine göre 2013 yılı; 16-74 yaş grubundaki bireylerde bilgisayar ve İnternet kullanım oranları sırasıyla %49,9 ve %48,9'dur. 2013 yılının ilk üç ayında İnternet kullanan bireylerin ev ve işyeri dışında İnternete kablosuz olarak bağlanmak için %41,1'i cep telefonu veya akıllı telefon kullanırken, %17,1'i taşınabilir bilgisayar (dizüstü, net book, tablet vb.) kullanmıştır. (TÜİK, 2013-1)

06- 15 yaş Aralığı Türkiye İnternet Kullanımı Temel Göstergeler 2007- 2013 (TÜİK)

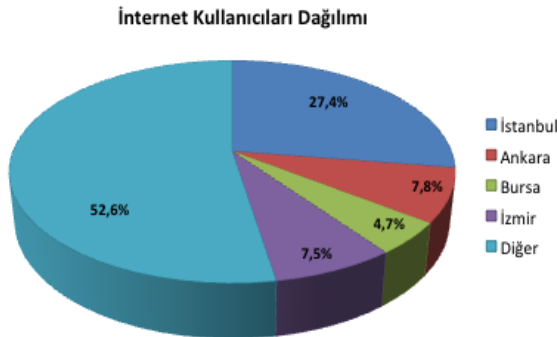

Tablo: 3 06- 15 yaş Aralığı Türkiye İnternet Kullanımı Temel Göstergeler

06-15 yaş grubundaki çocukların bilgisayar, İnternet ve cep telefonu kullanım oranları sırasıyla %60,5, %50,8 ve %24,3'tür. Bu oranlar 06-10 yaş grubundaki çocuklarda sırasıyla %48,2, %36,9 ve %11, 11-15 yaş grubundaki çocuklarda ise sırasıyla %73,1, %65,1 ve %37,9'dur. Haftalık ortalama İnternet kullanım süreleri dikkate alındığında, 06-15 yaş grubundaki İnternet kullanan çocukların %38,2'si İnterneti iki saate kadar, %47,4'ü üç ile on saat arasında, %11,8'i on bir ile yirmi dört saat arasında %2,6'sı ise yirmi dört saatin üzerinde kullanmıştır. (TÜİK, 2013-2)

Kentlere Göre Dağılım, Şubat 2014 (IAB Türkiye/Gemius)

IAB Türkiye/Gemius istatistiklerine göre İstanbul internet kullanıcıları coğrafi dağılımında % 50'nin üzerinde bir ağırlık sergilemektedir.

Tablo: 4 Kentlere Göre Dağılım, Şubat 2014

Web Sitelerine Göre Kullanıcı Verileri- Şubat 2014 Dönemi
(IAB Türkiye/ Gemius)

#	Site	Gerçek Kullanıcı	Sayfa Görüntülenme	Ortalama Süre
1	google.com	26.104.370	5.377.231.182 imp	07:21:03
2	facebook.com	24.362.598	7.601.649.118 imp	10:52:35
3	youtube.com	20.370.056	1.066.413.936 imp	02:08:12
4	live.com	11.215.115	466.564.577 imp	00:37:24
5	yandex.com.tr	10.881.139	388.352.086 imp	00:52:05
6	twitter.com	8.558.110	360.724.406 imp	01:40:43
7	wikipedia.org	7.675.920	80.323.302 imp	00:11:25
8	sahibinden.com	7.191.351	2.939.904.989 imp	03:15:32
9	msn.com	6.615.697	232.869.677 imp	01:13:34
10	hurriyet.com.tr	6.019.574	1.105.645.480 imp	02:47:15
11	microsoft.com	5.453.572	24.697.780 imp	00:06:42
12	vube.com	5.275.789	13.738.534 imp	00:00:44
13	haberler.com	5.034.567	286.123.140 imp	00:44:32
14	eksisozluk.com	4.990.800	246.562.363 imp	00:54:38
15	ask.com	4.759.438	100.524.084 imp	00:52:05
16	gittigidiyor.com	4.563.070	204.842.295 imp	00:34:20
17	yahoo.com	4.300.131	75.929.773 imp	00:30:20
18	instagram.com	4.076.379	51.401.698 imp	00:14:15
19	haberturk.com	4.046.608	578.179.926 imp	01:48:11
20	izlesene.com	3.989.367	146.655.541 imp	01:12:15
21	sabah.com.tr	3.944.106	281.584.005 imp	01:00:24
22	dailymotion.com.tr	3.437.373	40.643.396 imp	00:19:53
23	hepsiburada.com	3.327.861	79.895.951 imp	00:16:39
24	blogcu.com	3.318.064	21.238.946 imp	00:06:37
25	donanimhaber.com	3.312.725	56.857.773 imp	00:27:46

Tablo: 5 Web Sitelerine Göre Kullanıcı Verileri

Şubat 2014 dönemi web sitesi istatistiklerine göre; bir sosyal ağ ve paylaşım sitesi olan Instagram bir önceki yıla göre kullanıcı sayısını 2 kat arttırarak ilk 25 arasında yer aldı.

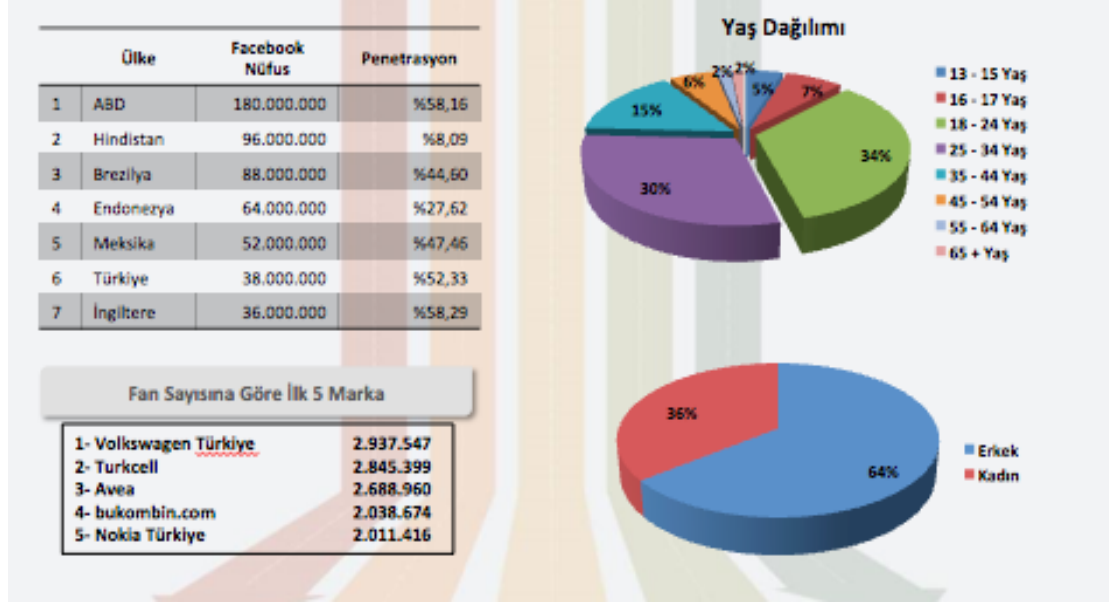
Sosyal Ağlar, Eğlence ve Paylaşım Siteleri Kullanıcı Verileri Şubat 2014 Dönemi
(IAB Türkiye/ Gemius)

#	Site	Gerçek Kullanıcı	Sayfa Görüntülenme	Ortalama Süre
1	facebook.com	24.362.598	7.601.649.118 imp	10:52:35
2	live.com	11.215.115	466.564.577 imp	00:37:24
3	twitter.com	8.558.110	360.724.406 imp	01:40:43
4	wikipedia.org	7.675.920	80.323.302 imp	00:11:25
5	msn.com	6.615.697	232.869.677 imp	01:13:34
6	eksisozluk.com	4.990.800	246.562.363 imp	00:54:38
7	yahoo.com	4.300.131	75.929.773 imp	00:30:20
8	instagram.com	4.076.379	51.401.698 imp	00:14:15
9	blogcu.com	3.318.064	21.238.946 imp	00:06:37
10	wordpress.com	3.196.698	11.055.844 imp	00:03:09
11	uludagsozluk.com	3.182.918	31.242.060 imp	00:06:50
12	foursquare.com	3.036.245	36.039.761 imp	00:09:37
13	onedio.com	2.737.669	30.516.753 imp	00:22:30
14	tumblr.com	2.650.833	87.488.553 imp	00:33:03
15	memurlar.net	2.318.647	99.871.505 imp	00:59:49
16	skype.com	1.705.390	9.514.228 imp	00:06:25
17	ituzozluk.com	1.673.168	28.274.927 imp	00:08:47
18	kizlarsoruyor.com	1.506.133	22.346.505 imp	00:12:28
19	alternatifim.com	1.496.780	4.850.865 imp	00:04:19
20	forumdas.net	1.380.916	5.686.596 imp	00:02:30
21	nediyor.com	1.257.596	81.424.488 imp	00:13:22
22	matchandtalk.com	1.107.604	5.571.752 imp	00:02:18
23	msxlabs.org	1.106.878	3.503.889 imp	00:03:55
24	addthis.com	973.309	1.456.004 imp	00:00:10
25	hizliresim.com	892.946	2.310.224 imp	00:01:52

Tablo: 6 Sosyal Ağlar, Eğlence ve Paylaşım Siteleri Kullanıcı Verileri

Facebook, kullanıcı sayıları ve sayfa görüntülenmeleriyle açık ara önde görünmektedir. Bir başka sosyal medya mecrası olan twitter, listede hotmail'in bağlı olduğu live.com'dan sonra gelmektedir.

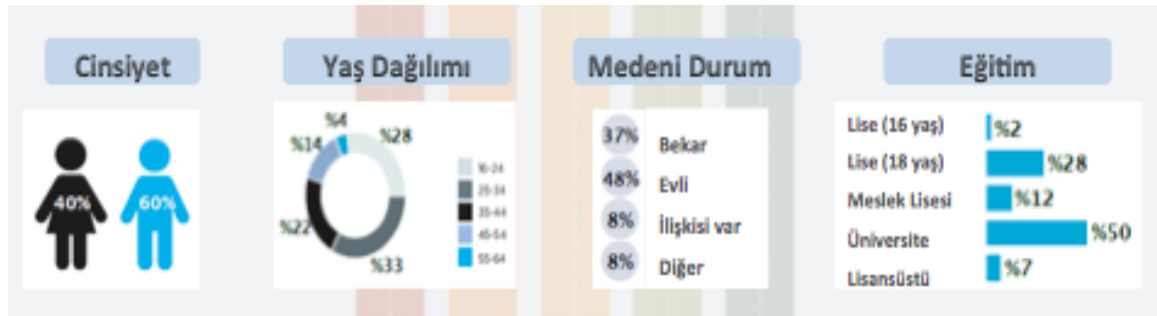
Facebook Türkiye İstatistikleri (IAB Türkiye/ Gemius)

Tablo: 7 Facebook Türkiye İstatistikleri

Facebook Türkiye istatistiklerine göre, kullanıcıların cinsiyet yönünden ayrımında %64'lük oranıyla erkekler dikkat çekmektedir. IAB Türkiye / Gemius'un referans aldığı Socialbakers, Boomsocial verileri, Facebook Türkiye kullanıcılarının %64'nün 18-34 yaş aralığında olduğunu göstermektedir.

Twitter Türkiye Demografik İstatistikler, Şubat 2014 Dönemi (IAB Türkiye/ Gemius)

Tablo: 8 Twitter Türkiye Demografik İstatistikler

Global Web Index'in 2013 son iki çeyrek raporunun Türkiye Twitter kullanıcılarının demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri şu şekilde belirtilmekte; Türkiye Twitter kullanıcılarının %60'ı erkek, çoğunlukla 25-34 yaş aralığında ve evli. Türkiye'deki Twitter kullanıcılarının % 50'si üniversite mezunu.

Dijital Medya Reklam Yatırımları, 2012- 2013 Dönemi (IAB Türkiye/ Gemius)

IAB Türkiye, verilerine göre geçmiş yılların karşılaştırmalı dijital medya reklam yatırımları, sektör hacmindeki büyümeyi ve reklam yatırımlarının yönünü ifade etmektedir.

	2012 Milyon TL	2013 Milyon TL	2013 Büyüme
Reklam Yatırımları Toplamı	943	1.169,2	24%
Display Reklam Yatırımları	374	446,5	19%
Gösterim ya da tıklama bazlı reklam yatırımları	278	319,2	15%
Video reklam yatırımları	45	69,5	54%
Sponsorluk yatırımları	32	35,5	11%
Gelir paylaşımı reklam yatırımları	19	22,2	17%
Arama Motoru Reklam Yatırımları	448	587,3	31%
Kelime bazlı reklam yatırımları	320	401,5	25%
Arama motoru görüntülü reklam ağı yatırımları	128	185,8	45%
Mobil Reklam Yatırımları	36	44,8	24%
Mobil gösterim reklam yatırımları	11	16,4	49%
Mobil opt-in SMS/MMS yatırımı	25	28,4	14%
İlan Sayfaları Reklam Yatırımları	76	79,3	4%
Diğer	9	11,3	26%
E-posta	5	5,9	18%
Oyun içi reklam	4	5,4	35%

Tablo: 9 Dijital Medya Reklam Yatırımları

Tabloda dikkat çeken bazı veriler şu şekildedir:

- 2013 yılında dijital reklam yatırımları 1,17 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.
- Dijital reklam yatırımları bir önceki yıla göre yüzde 24 artış göstermiştir.
- 2013 yılında bir önceki yıla göre en önemli yükselişler; video yatırımları, mobil görüntü yatırımlar ve Google görüntülü reklam ağında gerçekleşmiştir.
- 2013 yılında en yüksek yatırım payını ise Google Arama Sonuçları ve standart görüntü reklamları almıştır.

Dijital reklam yatırımları: display, arama raporu, mobil reklam, ilan sayfaları, e-posta, oyun içi reklam gibi uygulamaları kapsamaktadır. (IAB Türkiye)

Mobil internet kullanımı

Yeni medya kullanıcıları için kullanımı giderek artan mobil cihazlara ilişkin güncel istatistikler, yeni medyanın Türkiye toplumu tarafından benimsendiğini ortaya koyar niteliktedir.

Mobil penetrasyon: %91

3G abone sayısı: 49,3 milyon

Mobil bilgisayardan ve cepten internet hizmeti alan abone sayısı: 24.173.143 kişi

IAB Türkiye/ Gemius ve TÜİK gibi kurumların istatistikleriyle ortaya konduğu üzere; Türkiye’de yeni medya, internet ve mobil internet kullanımlarında çok ciddi artışlar gözlenmektedir.

Enformasyon endüstrisi kavramı, Türkiye’deki dijital iletişim faaliyetlerinin anlamlandırılabilmesi açısından önem taşımaktadır. Castells’in ‘Enformasyonelizmin toplumsal alanlar ve kültürel ifadeler üzerindeki derin nüfuzu’ (Castells, 2013: 32) ifadesinin bir kültürel alan olarak yönlendirdiği, yeni medya - dil ilişkisinin araştırılması, detaylandırılması gerekmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.1 Dil, ‘İnsanların Ayrıcalık Belgesi’

Noam Chomsky’e göre dil, özünde yalnızca insanlara ait, ciddi patolojik durumlar dışında tüm insanlar arasında neredeyse hiç farklılık göstermeyen ve doğuştan var olan biyolojik ortaklığımızın genel bir parçasıdır. (Chomsky, 2009: 14) Dilin insana ait bir olgu olduğuna dikkat çeken Chomsky, sözcükleri tanımlamaya ilişkin bir sorundan söz etmekte, bu girişimi, “iç içe geçmiş, karmaşık özellikler içeren çok zor” biçiminde tanımlamaktadır.

İrfan Erdoğan’a göre, dili kullanan insan, dille getirdiği açıklamalarla hem kendisinin gerçeğine hem de bilgi üretme ve dolaşıma sunma gücüne ve olanaklarına sahipse, diğer insanların gerçeğini biçimlendirebilir. (Erdoğan, 2011: 255)

Chomsky, bir dili konuşan bireyin zihninde, nihayetinde beyinde fiziksel olarak yer alan belli bir bilgi sistemi oluştuğunu ifade etmektedir.: *“Tek ya da çift dilli sözlüklerde verilen sıradan tanımlar, bir sözcüğün anlamını belirlemeye yaklaşamaz bile, ne de öyle yapmaları gerekir; çünkü sözlük yazarı şunu varsayabilir: Sözlük kullanıcı, zihin/ beyindeki dil yetisinin içine yerleşmiş dilsel yeterliliğe zaten sahiptir. Sözcük edinimindeki hız ve kesinlik şu çıkarımı kaçınılmaz kılıyor: Çocuk dil ile olan deneyiminden önce bir şekilde bu kavramlara sahiptir, ve temelde öğrendiği şey, kendi kavramsal düzeneğinin zaten parçası olan kavramlara ilişkin etkilerdir. İşte bu nedendir ki, çok net olmamalarına rağmen sözlüklerdeki tanımlar yeterli olabilir... Belli ki olgular deneyimden önce, doğuştan gelen biyolojik yetiler temelinde biliniyor ve bu bilgiler sözcüklerin anlamını incelikle belirlemekte kullanılıyor.”* (Chomsky, 2009: 41, 42, 44)

Chomsky’nin net yargılarının arasına üşüşen sorular, Türkiye’de dilbilim çalışmalarının öncüleri arasında yer alan Doğan Aksan’ın dile ilişkin tanımlarında da kendini göstermiş gibidir; *“Dil, akla binbir soru getiren, insanın binbir sorunu kurcalamasına yol açan, sırlarla dolu bir varlıktır. Nasıl oluyor da bir kimsenin*

bizden istediği bir işi, onun birkaç ağız hareketiyle gerçekleşen bir ses bileşimiyle, bir sözle yerine getirebiliyoruz? Nasıl oluyor da bir şairin sözle, yazıyla dile getirdiği bir duygu birkaç sözcükle bize aktarılıveriyor, kimi zaman tüylerimizi ürpertecek kadar bizi etkiliyor?” (Aksan, 2009: 11)

Nermi Uygur, Augustinus’un zaman hakkındaki sözlerini dile uyarlamış, ‘cevap’ aramıştır: *“Dil nedir öyleyse? Bilmiyorum. İnanın bana, gerçekten bilmiyorum dilin ne olduğunu. Siz biliyor musunuz? “Dil nedir?” şaşkıncı sorulardan biri. Augustinus’un şu zaman için söylediği ünlü söz var ya, dil için de doğru o, zaman yerine dil koyduk mu şöyle demiş oluyor Augustinus: “Dil nedir peki? Kimse bana sormayınca, biliyorum. Birine açıklamaya kalkınca da, bilmiyorum.”* (Uygur, 2012: 9)

Roland Barthes, dilin bir çağın bütün yazarları için ortak buyurumlar, alışkanlıklar bütünü olduğunu ifade etmektedir. Barthes’e göre dil, tümüyle yazarın içinden geçen doğa gibidir. *“Bununla birlikte, ona hiçbir biçim vermez, hatta onu beslemez bile: Soyut bir gerçekler çemberi gibidir, yapayalnız bir sözün yoğunluğu ancak dilin dışında çökmeye başlar”.* (Barthes, 2009: 19)

McLuhan, dili, *“İnsanın, bilgi ve deneyimini, bunların aktarımını ve azami ölçüde kullanımını mümkün kılmasını kolaylaştıracak, bir biçimde biriktirmesine olanak sağlayan bir araç”* olarak tanımlamaktadır. (McLuhan, 2014: 12)

Doğan Aksan dile ilişkin başka bir yorumunda; haberleşme - bildirişme açısından bakıldığında, *“bildirişme dizgelerinin en gelişmiş, en ergini olarak karşımıza yine insan dili çıkar”* ifadesini kullanmaktadır. (Aksan, 2009: 13). Aksan’ın dil konusundaki yaklaşımına göre dil, *‘insanların ayrıcalık belgesidir’.* (Aksan, 2009: 51)

5.2 Türkçe ve Yabancı Diller Arasındaki Alışverişe İlişkin Tarihçe

Yeryüzünde söz hazinesinde başka dillerden alınmış yabancı söz bulunmayan hiçbir dil olmadığını ifade eden Talat Tekin'e göre, Eski Türkçede, Eski Çince'den alınmış; askerlik, din, eğitim, teknik ve müzik alanlarında birçok kelime bulunmaktadır. Tekin, en geri kabilelerin dillerinde bile komşu kabilelerden alınmış sözler olduğunu ifade etmektedir. Hiçbir insan topluluğunun, başka insan toplulukları ile ilişki kurmaksızın, tek başına veya onlardan tamamıyla ayrı, uzak yaşayamayacağını ifade eden Tekin, dil biliminde, diğer dillerden en çok ödünçlemede bulunmuş dillerin İngilizce ve Türkçe olduğuna dikkat çekmektedir. (Tekin, 1983: 526)

Türkçenin en eski kaynakları arasında olan Orhun Yazıtlarında yabancı sözcük oranı 1%'in altındadır. (İmer, 2001: 35) Türk Dili uzmanlarına göre, yabancı kökenli sözlerin Türkçeye girişi, Eski Türkçe döneminde Çince, Tibetçe, Sanskritçe, Toharca ve Soğdca gibi diller ile etkileşim sonucunda başlamıştır. (Sarı, 2008: 3)

Doğan Aksan, bir dilde var olan kavram, atasözü, deyim ve kalıplaşmış sözlerin incelenmesinde kavramsal alanlara göre yapılan öbekleştirme sonucunda, kimi alanlardaki öbeklerin kabarık olabileceğine dikkat çeker, "*Dikkat edilirse bu kabarık öbekler, dili konuşan ulusun tarih boyunca en çok ilgilendiği, yaşayışında büyük yer tutan kavramlara, konulara aittir.*" Aksan örnek olarak Köktürk Yazıtlarını göstererek, yazıtlarda en çok geçen, 'bodun- kavim, ulus, halk, kagan- kağan, sü- asker, ordu, şülemek- asker göndermek ' gibi kavramların o dönem Türklerinin savaşlarla dolu, hareketli yaşamının aynası olduğunu ifade etmiştir. (Aksan, 2009: 65-66)

Türk Dilinde, Karahanlılar döneminde başlayan İslam kültürünün etkisiyle, Arapça yazı, Uyurca yazı ile birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Hamza Zülfikar'a göre; Arapların İran coğrafyasına hâkim olmalarıyla Türklerin Araplarla, dolayısıyla Türkçenin Arapçayla ilişkisi başlamıştır.

Zaman içerisinde Farsça da önem kazanmaya ve Türkçeye daha fazla etki etmeye başlamıştır. Sonraki süreçte Arapça ve Farsça sözlerin Türkçeye girişi durmamış, artarak devam etmiştir. Bu dillerin Türkçeye etkisi zamanla söz varlığını da aşarak dilin yapısını bozacak boyutlara ulaşmıştır. (Terzi, 2012: 429).

Hamza Zülfikar, Türklerin Doğu uygarlığı içinde Arapçayı bilim, Farsçayı da edebiyat dili olarak benimsediklerine dikkat çeker. (Zülfikar, 2011: VII)

Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde, dilin yabancı sözcüklerden arındırılmasına yönelik en önemli girişim, Dil Devrimi’dir. Genelde ‘Harf İnkılabı’ olarak tanımlanmasına karşın, çok daha geniş kapsamlı bir devrim olmuş; alfabeden söz varlığına, cümle yapısına kadar Türkçede büyük bir değişiklik yaşanmıştır. (Sarı, 2008: 19)

Şerif Mardin, ‘Adlarla Oyunlar’ isimli yazısında, 1918- 1939 tarihleri arasında Türklerin büyük bir kimlik değişimine giriştiklerini ifade ederek, bu değişimin Türklüğünü ortaya koyup, onaylayan bir cumhuriyetin yurttaşları olma yönünde bir statü değişikliği içerdiğini belirtmektedir. Mardin’e göre, okur yazarlar için bu yeni yapılanma; yazı dilinin içine nüfuz etmiş, Farsça-Arapça köklerden sıyrılmak ve Osmanlı geçmişi tablosunun değil, Orta Asya kökenlerinin ortaya çıkarılması anlamına geliyordu. (Kandiyoti & Saktanber, 2012: 127)

Türkiye’nin tarihsel gelişimi içerisinde ikincil sözlü kültür dönemine geçişin sakıncalı bir süreci doğurduğuna işaret edilmektedir. Sarı’ya göre, toplumun okuma-yazma seviyesi çok düşükken, diğer bir deyişle henüz yazılı iletişim araçlarından dahi faydalanabilecek düzeyde değilken teknolojik aletlerle tanışması sorunlu bir dönüşüme sebebiyet vermiştir. Öyle ki Batı uygarlıkları, ikincil sözlü kültür dönemine adım attığında yüksek bir okuryazarlık seviyesine erişmiştir. (Sarı, 2008: 37)

Zeynep Korkmaz, sosyal olay ve değişimlerin dile yansımaları olarak tanımladığı sosyo-lingüistik kavramına dikkat çekmekte ve sosyal bir manevi varlık olarak tanımladığı dilin, sosyal yapıdaki değişimlerden etkileneceğine değinmektedir. (Korkmaz, 2007: 603)

12 Temmuz 1932 tarihinde kurulan Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Sarı, 2008: 57) - bugünkü Türk Dil Kurumu- Türk dilini ‘tetkik etmekle görevlendirilmiştir. Kurum, bir anayasa kurumu ilan edilmesinden sonra, bünyesinde Yabancı Kaynaklı Kelimelere Karşılıklar Bulma Komisyonunu oluşturmuştur. Komisyonun ilk dönemlerinde Arapça- Farsça kökenli sözlere Türkçe karşılıklar aranmıştır. 1970’lerden itibaren de, Batı kökenli sözlere Türkçe karşılık arama çalışmaları yapılmaktadır. (Akalın, 2008: 5)

Türkçe’nin Batı dilleriyle olan etkileşim sürecinde, Osmanlı İmparatorluğu döneminde İtalyancadan Türkçeye geçen denizcilik, ticaret, müzik, askerlik, gibi sözlerden yaklaşık altı yüzü bugün hala dilimizin söz varlığında yaşamaktadır. Ancak Türkçe’nin en çok etkilendiği Batı dili Fransızcadır. Fransızca dilimizi öylesine etkilemiştir ki; bugün Türkçe’nin söz varlığında Fransızca kökenli yaklaşık altı bin sözcük bulunmaktadır. (Akalın, 2008: 6-7)

Fransızcanın Türkçe üzerindeki etkisi yalnızca sözcük ve terim girişiyle sınırlı kalmayarak, diğer Batı dillerinden alınan kelimelerin Türkçe ses yapısına uydurulmasında da kendini göstermiştir. Dilimize İngilizceden giren ‘innovation’, yenileşim sözcüğünün inovasyon biçimindeki kullanımı bu duruma örnek olarak gösterilmektedir. (Akalın, 2008: 6)

Fransızcanın Türkçe üzerindeki etkisini, “*diller arasındaki ilişkiler, dil bilim çalışmalarına bazı yönleriyle bağlı olan sosyoloji, psikoloji gibi öteki bilim dallarının da kullandıkları bir çalışma alanıdır*” açıklamasıyla anlaşılır kılmak mümkündür. Öyle ki, özellikle Tanzimat’ın ilk yıllarında Türk toplumu, yeni yöneldiği Batı, özellikle Fransız kültürü ile yüzyıllardır içinde olduğu doğu kültürünün arasında kalmıştır. (Sarı, 2008: 17)

Necmiye Alpay’ın Söylem Bilmeceleri isimli yazısında, sorduğu sorularla okurunu dilin ardındaki kültürel işleyişi düşünmeye davet etmektedir:

“Hayatımın büyük bölümü yurtdışında geçti.” Böyle diyen kişi hayatının önemli bir bölümünü nerede geçirmiştir? Kısacası yurtdışı neresidir?

“Yabancılar yaşamasını iyi biliyor arkadaş” diyen kişiye göre yabancılar kimdir?

“Yabancı dil öğrendiğini söyleyen birinin hangi dil öğrendiği düşünülür? Hinduca öğreniyor diye düşünen çıkar mı? Yanıtınız hayırsa, Hinduca bir yabancı dil değil midir?” (Alpay, 2004: 270)

5.3 Türkçeye Yabancı Söz Girişine İlişkin Türk Dil Kurumunun Yaklaşımı

Yeni medya kavramlarına Türkçe karşılıklar önerilmesinin bildirişimsel, bilişimsel, dil bilimsel bir gereklilikten mi ya da sosyokültürel mirasın sürdürülebilirliğine ilişkin bir zorunluluktan mı kaynaklandığı konusunda cevaplar aranan bu çalışmada, Türk diline ilişkin yaklaşımlar ve hassasiyetler irdelenecektir.

Mustafa Sarı, ‘Türkçenin Batı Dilleriyle Olan İlişkisi’ isimli kitabında, Türkçenin yabancı dillerle olan etkileşim durumunu şu sözlerle açıklamaktadır: *“Türkçe gibi, zaman bakımından çok eskilere dayanan, zemin bakımından çok geniş coğrafyaya dağılmış olan bir dilin, başka dillerden etkilenmesi ve başka dilleri etkilemesi kaçınılmazdır”.* (Sarı, 2008: 3)

Türk dilini Batı kaynaklı dillerden giren sözlerden arındırarak, bu kavramlara Türkçe karşılıklar bulma çalışmaları resmi olarak Türk Dil Kurumu tarafından sürdürmektedir. Türk Dil Kurumunun yabancı kökenli sözlere karşı yaklaşımlarını değerlendirmek amacıyla, kurum bünyesinde görev yapan Türk dili uzmanı Adem Terzi ile mülakat gerçekleştirilmiştir. (Terzi, 2014: Ek1)

Türk Dil Kurumunun, dile ilişkin düzenlemeler konusunda herhangi bir yaptırım gücü olmadığına altı çizilen değerlendirmelere göre; Türkçenin sondan eklemeli, büyük oranda yazıldığı gibi okunan ve büyük/ küçük ses uyumlarının var olduğu bir dil olması gibi nedenlerle, yazıldığı gibi okunmayan dillerden dilimize karışan sözlere yapılan Türkçe ekler; mortgage’a, on- line’ım, hacker’lara gibi gülünç yazım biçimleri ortaya çıkarmaktadır. (Akalın, 2008: 9) Terzi’ye göre, bu tip yabancı kökenli kelimelerle oluşturulan söz öbekleri, tanımlamalar dile yerleşerek Türk dilinin

anlaşılmasını ve öğrenilmesini güç kılmaktadır. (Terzi, 2014: Ek1) Türkçe dil kurallarına göre yapım eklerini bilen bir kişi, kelimenin kendisini daha önce hiç duymamış olsa dahi, kök veya eklerinden anlama ulaşabilmektedir. Ancak aynı durum yabancı kökenli kelimelerde söz konusu olmamaktadır; ‘idefiks (Fr)-li’ -saplantı -lı örneğinde görülebileceği gibi.

Benzer bir durum; Türk diline 19. yüzyılın sonlarına değin etki eden Arapça ve Farsça için de geçerlidir. Osmanlı Devleti dönemi Türkçesinde Arapça alıntılar o kadar ileri dereceye varmışlardır ki; dilde Arapça olmayan ancak Arapça kurallara göre türeyen kelimeler ortaya çıkmıştır. Örneğin; ahşap, davetiye, ehemmiyet, felaket, tahkim gibi. (Sarı, 2008: 14)

Terzi’ye göre; yabancı kökenli sözler, beraberlerinde aynı kökten türemiş başka sözlerin dile girişine zemin sağlamaktadır, konfirme, konfirmasyon örneğinde olduğu gibi. (Terzi, 2014: Ek1)

Türk Dil Kurumunun terim sözlüğü oluşturma süreçlerinde, dil uzmanlarıyla ve aynı zamanda ilişkili alandan temsilcilerle eşgüdümlü çalışmalar yürüttüğüne dikkat çeken Türk dili uzmanı Terzi; alanında uzman kişilerin katılımlarıyla oluşturulan tartışma topluluklarında Türkçenin geleceği açısından önemli sonuçlar elde edildiğini ifade etmektedir. Kurumun daha önceki dönemlerde tertiplelediği tartışma toplantılarına; Timur Selçuk, Candan Erçetin, Ahmet İnam, Sevin Okyay, Selim Şumlu (PCnet Dergisi) gibi isimlerin katıldıkları ve katkıda buldukları ifade edilmektedir. (Terzi, 2014: Ek1)

Türk Dil Kurumu tarafından farklı meslek gruplarından bireylerin katılımıyla oluşturulan ‘Yabancı Sözler Yazışma Topluluğu’ da dilin yabancı sözlerden arındırılmasına yönelik gönüllülük esasına dayanan çalışmalar yürütmektedir. Topluluğun güncel, ortaklaşa üretimlerinden birinin de ‘selfie’ sözcüğüne Türkçe karşılık bulmak olduğu ifade edilmektedir. Türk Dil Kurumu, fotoğrafın çerçevesine giren kişi veya kişilerden birinin, çerçeve içerisindeki kişi veya kişilerin fotoğraflarını çekmesini ifade eden yeni medya terimi olan ‘selfie’ için sunulan 1200 farklı seçenek

içerisinde, en çok öneri alan ve dil kurallarına uygunluğu onaylanan ‘özçekim’ sözünü, Türkçe söz varlığı arasına almaya uygun bulmuştur. (Terzi, 2014: Ek1)

Yabancı kökenli sözlerin Türkçeleşme sürecinde Türk Dil Kurumunca kabul gören ancak zaman içerisinde kamuoyunca benimsenmeyen kimi sözlere alternatifler sunulduğu ifade edilmektedir. Anakronizm (Akalin, 2008: 22) örneğinde olduğu gibi; kavram için Türkçe karşılık olarak önce ‘çağ aşım’ ifadesi belirlenmiş, fakat söz benimsenmeyince, süreç içerisinde geliştirilen ‘tarih yanılığı’ ifadesinde karar kılınmıştır. (Sarı, 2008: 21)

Ahmet Buran, Yabancı Diller Karşısında Türkçe başlıklı yazısında, diller arasındaki alışverişi; “*sosyal hayattaki köklü değişiklikler, tercüme faaliyetleri, alfabe değişiklikleri, geri kalmışlık, dil bilincinin eksikliği, yabancı dilde eğitim ve sık coğrafya değiştirmek*” gibi farklı nedenlerle açıklamıştır. (Sarı, 2008: 21)

Türkçeyi, Batı dillerinden kelime ödünçlemeye zorlayan sebeplerden, güncel görüme doğrultusunda en çok dikkat çeken, ‘toplumun yeni bir varlık, nesne ya da kavramla karşılaşması’dır. Toplumun, yabancı bir dil vasıtasıyla karşılaştığı yeni medya kavramlarını, bu çerçevede ele alarak bir ‘yeni’ olarak değerlendirmek mümkündür.

Yabancı kelimeler ödünç alınış şekillerine göre ise üç farklı biçimde sınıflandırılmaktadır:

-Alıntı Kelime: Bu tür alıntılar hem şekil hem anlamca ödünçlenir ve çoğunlukla alıcı dilin ses özelliklerine uygun hale getirilir. Televizyon, radyo, kontrol, otomotiv bu kapsamda değerlendirilen örnek kelimelerdir. (Sarı, 2008: 48 - 49)

-Melez ya da Yan Tercüme Kelime: Bu tip alıntılarda anlam bütünüyle, şekil ise kısmen alıcı dile aktarılır. Örneğin, İngilizce ‘to break the record’ - rekor kırmak buna uygun bir örnektir. (Sarı, 2008: 49)

-Anlam Aktarması ya da Tercüme Kelime: Bu tür alıntılarda anlam kaynak dilden alınır, ancak şekil ise tamamıyla alıcı dile aittir. Bir diğer ifadeyle, yabancı kelimeyi oluşturan unsurlar olduğu gibi tercüme edilerek alıcı dile aktarılır. Örneğin, İngilizce ‘blood bank, body language’ gibi kelimelerin bire bir karşılıkları olan; kan bankası ve vücut dili kavramları Türkçeye aktarılmıştır. (Sarı, 2008: 48 - 49)

Mustafa Sarı’nın aktarımına göre, Hans Henrich Hock ve Lyle Campbel alıntının sebeplerini ikiye ayırarak ihtiyaç (need) ve özentisi (prestige) olarak ifade etmektedir. Bir dili konuşanlar başka bir toplumdaki aldığı nesneyi ya da kavramı öncelikle adlarıyla almaktadırlar. Örneğin, otomobil, kahve, patates, domates gibi. (Sarı, 2008: 21) Sarı’ya göre, Günay Karaağaç’ın bilgi alıntıları ve özentisi alıntıları şeklinde tercüme ettiği sınıflandırmanın temelinde de ihtiyaç ve özentisi sebepleri yatmaktadır. Bilgi alıntıları, bize bir toplumun neler öğrettiğini göstermesine karşın, özentisi alıntılarının bilgi dünyası ve alıcı dilin ihtiyaçlarıyla hiçbir ilgisi yoktur. (Sarı, 2008:21) Sarı’nın bilgi - özentisi alıntılarında ilişkin ayırımına göre; bilgi alıntıları için dilin söz varlığında yerli bir karşılık bulunmaz. ‘İhtiyaçtan’ kaynaklanan bu alıntılar için Türkçenin mantığına uygun karşılıklar aranır; ‘blender, jaluzi, laptop’a karşılık ‘karıştırıcı, şerit perde, diz üstü’ gibi. Sarı’ya göre, ‘OK, yes, pardon’ gibi özentisi alıntılar yerine dilimizde zaten aynı anlamlarla var olan ‘Tamam, evet, özür dilerim’ gibi kelime ve söz öbekleri kullanılmalıdır. Buna rağmen alıcı dilde özentisi alıntıları daha popülerdir. (Sarı, 2008: 22)

Hamza Zülfikar’ın alıntılıdığı, Yabancı Kelimeler Salgını yazısında eski Türk Dil Kurumu başkanlarından Sırrı Levend şöyle demektedir: “Bazı kelimelerin ve terimlerin girmesi kaçınılmaz bir haldir. Telefon, telgraf, radyo, kinin, penisilin gibi kelimelerin girmesine diyeceğimiz yok. Bu, dilin bağımsızlığını bozmaz. Fakat Türkçesi varken, yoksa da bulma yolu varken yabancı kelimeleri kullanmak dile kıymak olur. Yaya kaldırımı dururken tretuvar, gerçek yerine ‘realite’ye ihtiyaç yoktur.” (Zülfikar, 2011: 16)

5.4 Dilde Kuralların ve Dil Kurumlarının Etkisi

Roland Barthes, Dilin Çalışma Sesi adlı kitabında yer alan ‘Sözcükleri Yazma Özgürlüğünü Tanıyalım’ isimli denemesinde yazım kurallarının düzenleyici yönüne değinirken, otorite tarafından belirlenen ‘yasal’ çerçevesine yönelik olarak eleştirel bir yaklaşım geliştirmektedir:

“Flaubert’in son romanında yazım kurallarıyla ilgili bir bölüm eksiktir. Böyle bir bölüm olsaydı Bouvard ile Pecuchet’yi Doumouchel’den yazım kılavuzlarıyla dolu bir kütüphane isterken, kitaplar geldiğinde onlara bayılırken, sonra da uyulması istenen kuralların korkutucu ve çelişkili karakteri karşısında şaşkınlığa kapılırken, birbirlerini kızdırıp sonu gelmemecesine şu soruyu tartışırken görürdük: Neden tam olarak bu yazı? Aynı sesi çıkaran şu sözcükler neden farklı yazılıyordu: Caen, Paon, Lampe, Ven, Rang. İlk harfleri aynı sesi çıkaran Quatre ile Caille neden farklı yazılıyordu. Bu soruların üzerine Pecuchet başını eğerek şu sonuca varmaktan kaçınmayacaktır: Yazım kuralları bir şaka olabilir.

Bu şakanın masum bir şaka olmadığını biliyoruz. Bir dil tarihçisine göre kuşkusuz Fransız yazım kurallarının aksaklıkları açıklanabilir. Her bir aksaklığın temelinde örneksemeye, etimolojiye ya da işleve dayanan nedenler vardır; ancak bu nedenler bir araya geldiklerinde çok saçma görünürler, bu saçmalık eğitim yoluyla bütün bir halka zorla kabul ettirildiğinde ise suçlu olur. Yazım kurallarımızın nedensiz doğası değil de, bu nedensizliğin yasal olması rahatsız edicidir. Academie’nin belirlediği resmi yazım kuralları 1835’ten beri Devlet’in gözünde bile yasa değerindedir; genç Fransızlar okula başlar başlamaz ‘yazım hatası’ yapmanın cezalandırıldığını öğrenirler. Birkaç yazım hatası yüzünden başarısızlığa mahkum edilmiş kaç hayat vardır. ” (Barthes, 2013: 55)

Barthes’in denemesinde yakındığı konu, Fransa’da dil konusundaki kuralları belirleyen ve düzenleyen kurum olan Academie Française’nin, kural koyma konusundaki kararlılığına, yetkisine, katılığına karşın; dil konusundaki resmi uygulamaların halk tabanında benimsenmemesi sonucunda ortaya çıkan işlevsizliktir.

Barthes'in Fransız dil kurumuna yönelik kanısı, bu çalışmada tanımlanan çerçeve içinde değerlendirildiğinde; elbette Kardinal Richelieu tarafından 1634 yılında, (Academie Française, 2014: Aperçu historique) dilin denetlenmesi, yayımlanan kitapların değerlendirilmesi gibi amaçlarla kurulan Academie Française'in sahip olduğu yetki, imtiyaz ve yaptırım gücünden, Türk Dil Kurumu için söz etmek olanaksızdır.

Öte yandan 17. yüzyılda kurulan Academie'nin kimi çevrelerce 'baskıcı' bulunan tavrının; bugün yılda ortalama 10 kitap okuyan, evlerinde ortalama 150 kitaptan oluşan bir kütüphanesi olan, lisanlarına tutkuyla bağlı olan Fransız halkının kültürel altyapısının temellerine ve Fransız edebiyatından, dünya edebiyat varlığına taşınmış büyük edebiyatçıların yetişmesine olumlu katkılar yaptığı da değerlendirilebilmektedir.

5.5 Terimlerin 'Özel' Yaşamı

Küresel yeni medya kavramlarının, Türkçeleşme süreçlerinde, yapıları gereğince terim olarak değerlendirilmeleri gerektiği ifade edilmektedir.

Dilbilimin anlamları sabit, sınırlı ve 'özel' (Zülfikar, 2011: 20) yapıları olan terimler, 'bilim, sanat, meslek dallarıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime' (TDK, BTS 2014) ifadesiyle tanımlanmaktadır.

Hamza Zülfikar, terimlerin genel dilde kullanılan öteki kelimelerden ayrı birtakım özellikleri olduğunu ifade etmektedir; terimlerin anlamları sabittir ve cümle içinde olsa bile değişik anlamlarda kullanılamaz, terimlerin anlamları çok sınırlı ve özel olduğu için yoruma açık değildir ve karşıladıkları kavramı net, açık ve kesin biçimde bildirirler. (Zülfikar, 2011: 20)

Zülfikar'a göre, terimler için önemli olan, kavramları açık ve net bir şekilde karşılamalarıdır. Bu bakımdan terimin ait olduğu dilin kelimelerinden olması önem taşır. (Zülfikar, 2011: 23) Zülfikar, 'milli terim' kavramıyla Türkçe eklerden kurulmuş, Türkçe köklere dayanan terimleri tanımlamış; milli terimlerin dilin canlı

parçaları olduklarını ve tanımını yapılmadan da bir şeyler anlatabilme özelliğini bulduklarını belirtmiştir. Örnek olarak gösterilen, doğu (astr.), batı (astr.), bitki (bot), seçim (huk.) gibi milli terimler canlı köklere ve canlı eklere dayandığı için kavranması kolaydır.

Terim yaparken dilin ses ve yapı özellikleri önem kazanmaktadır. Uygun bir kök seçmek, buna karşılanacak kavramı yansıtacak bir ek eklemek ve ses kurallarına uygunluk sağlamak gerekmektedir. (Zülfikar, 2011: 26)

Aksan (Fr. accent) terimine karşılık olarak ileri sürülen Türkçe vurgu teriminden; vurgulama, vurgulamak, vurgulatmak, vurgulanmak, vurgulatılmak şeklinde türemeler olmuş, terimlerden genel dile geçiş sağlanmıştır. (Zülfikar, 2011: 23) Dilin söz hazinesine katkı yapan bir başka terim örneği de montaj (Fr. montage) (Akalin, 2008: 80) terimine karşılık kullanılan kurgudur. Eski Türkçe kur kökünden türeyen (Eyuboğlu, 2004: 447) bir sinema televizyon terimi olan kurgu; kurgucu, kurgulama, kurgulamak, kurgulanmak gibi türemelere zemin hazırlamıştır.

5.6 Türkçeleşebilmek Olanağı ve Çeviri Sorunu

Muharrem Ergin'e göre, bir dil başka bir dilden kelime aldığı zaman onu umumiyetle kendi ses yapısına uydurur. Böylece ona kendi damgasını basmış olur. Ergin, Türkçenin de, kelime alışverişinde böyle bir damgalamaya giderek; Türkçeleşme sürecinde yalnız ses değişimi ile kalmayıp çok defa mana ve kullanım değişikliğine de başvurduğunu ifade etmektedir. (Ergin, 2001: 162).

Nermi Uygur'un denemelerden oluşan eseri Dilin Gücü'nde , 1970'li yılların sonunda felsefe eğitimi almak için gittiği Almanya'da Almanca öğrendiği dönem içerisinde başından geçen bir olay anlatılmaktadır. Uygur Almanya'ya eğitim görmek için gider ve anadilini biraz geri plana atarak yeni tutkusu Almanca'ya bağlanır ancak Uygur'un hesaba katmadığı bir olgu vardır; ana dile olan genetik bağlılık.

Uygur'un 'Anadilin Bağlayışı' isimli denemesine konu olan olay kendi ifadeleriyle şöyle aktarılmaktadır:

“Altı yıl kadar oluyor (1978). Ren Irmağı'nın kuzeyinde bir Alman ilinde oturuyordum o zaman. Felsefe okumaya gitmişim oraya. Öylesine bir öğrenme tutkusuna kaptırılmışım ki kendimi, sormayın. Neye dokunsam bilgi oluversin istiyordum. Yapmam gereken şey açıldı: olanca gücümle sarılmalıydım Almanca'ya.

Bütün tutkulular gibi aceleydi işim. Onun için bırakmışım kendimi Almanca'ya... Her gün Almanca gazete alıyordum. Radyonun en kısa dalgasında, ne zaman çevirsem düğmeyi, kimi bir kadın kimi de bir erkek uzun uzun Almanca konuşurdu. Yolda nereye baksam Almanca'dan başka bir şey yoktu. Almancayla uyuyor, Almanca'yla kalkıyordum.

İşte böyle bir yıl geçti. Belki de daha fazla; bir buçuk yıl olmuştu galiba. Almancaya gömüldükçe seviniyordum; öğrenmem kolaylaşıyordu. Bir özgürlük edinmeye başlamıştı dilim. Karşılaştığım her nesnenin Almancası önemliydi benim için. Çay suyunu, Tauchsieder'le kaynatıyordum; kitaplarımı koyduğum rafı Döbel'lerle tutturmuşum duvara; odamın recht gemütlich olması için elimden geleni esirgemiyordum... Etkilerim de, tepkilerim de Almanca.

Konuklukta olsun, sokakta olsun çocuklarla sıkılmadan Almanca konuşabiliyordum, gereğince oyun arkadaşlığı edebiliyordum. Bir gün kümes hayvanlarını yansılama oynuyorduk. Ben horozdum. Sıra gelince bir an düşündüm, sonra 'ki-ki-ri-ki' diye bağırdım. Öyle ya Almanca'da 'kikiriki' diye öterdi horozlar. Çevrenin ağzından bir şeyler kapmışım...

Ama bir gün... O gün... Karnaval haftası gelip çatmıştı. Savaş sonrasında, Almanya'da Ren 'de karnaval. Eskiden azıcık bile incinmesine katlanılmayan sürüyle toplum baskısı kalkmıştı üzerimizden. Ağırbaşlılığın ne ağırı kalmıştı ne de başı kalmıştı.

Daha gün ağarmamıştı sanıyorum; karanlıkçaydı ortalık. Scheuneball'dan çıkmıştım. Sahne sanatçılarıyla bütün kurtlarımız dökmüştük o koca bir yıl beklenen Samanlık Balosu'nda. Ne de soğukmuş dışarısı. Ren boyunca durağa yürüyorum.

Birden, koskocaman bir kutu, upuzun bir şey, gürültüyle duruverdi yanımda. Tramvaymış. Atladım. İnanamıyorum herkes Türkçe konuşuyor. Hem de bağıra çağıra Türkçe konuşuyor herkes... Uzaktayım, kapının hemen yanındayım; ortaya dökülüyor Türkçe sözcükler, boşluğa çarpıyor, dağılıyor, şuraya buraya konuyor. Alıştığım tatlı heceler sekiyor yanımda. Konuşan konuşana, gülen gülene....

Sıra bende mi? Ağzımı açmadan önce, çabucak da olsa, düşünmek sıkıntısından kurtuldum artık. Şöyle tizden bir ü-ü--rü-ü 'yle kaplıyorum ortalığı. Öyle ya, benim için Türkçe öter yeryüzünün bütün horozları.

Sonra sonra anlamaya başladım. Olmaz'ı denemişim ben. Anadilimi zorlamaya kalkışmıştım..." (Uygur, 2012: 9-11)

Mustafa Sarı, iletişimin hızlı olmadığı dönemlerde, yabancı diller kaynaklı ödünç kelimelerin, alıcı dilin ses ve yazı dizgesine uymak zorunda kaldığını ancak günümüz iletişim ortamında ödünçlemenin bu ilk aşamasına uyulmadığını ifade etmektedir. (Sarı, 2008: 41) Bu durum iletişimdeki hızın bir sonucu olarak algılanmakta, dil kurallarının yanı sıra çeviri süreci de devre dışı kalmaktadır.

Siber- İngilizce, (cyber English) kavramı ve çeviri üzerine düşünen Necmiye Alpay, konuyu politik yönden değerlendirmektedir, "*Siber- İngilizce anlayışının serbest Pazar ideolojisine aktarma kayışı olarak işlev gördüğünü ileri sürenler var. 'Siber' kavramı, "dümen" anlamına gelen Yunanca bir sözcükten, 'kibernetes'ten geliyor. Ayarlama "yönleme bilgisi" diye tanımlanan bir disipline, sibernetik disiplinine kaynaklık eden bir kavram. Bu durumda Siber- İngilizce korkutucu değil mi?" (Alpay, 2004: 232)*

Doğan Aksan'ın, Latince karşılığı 'communicare' olan, Türkçe 'iletişim' sözcüğü üzerine geliştirdiği düşünce yapısı, karşılık bulma işine dair ipucu vermektedir. Aksan, iletişimin önemini, "*Bildirişme olmazsa bir topluluğu toplum saymaya olanak yoktur*" şeklinde ifade ettiği tanımında iletişime karşılık olarak, dilbilimsel çözümleyici düşünce yapısı doğrultusunda geliştirdiği bildirişim kavramını

şöyle açıklamaktadır: *“Bu terimi, aynı anlamdaki iletişimden, iletmek kavramının konuyu tam açıklayamaması dolayısıyla, daha uygun buluyoruz”*. (Aksan, 2009: 42).

Aksan’ın dikkat çektiği husus, kaynak dilde (Latince) ‘communicare’ olarak ifade edilen kavramın, ‘genelleştirme, paylaşma, bildirme, gönderme’ gibi anlamları da olduğu ve iletişim sözünün ‘communicare’ sözünü aynı fikrîsel yoğunlukta karşılamadığıdır. (Aksan, 2009: 44).

Maigret’e göre, 14. yüzyılda Fransız dilinde, 15. yüzyılda İngiliz dilinde ortaya çıkan ‘iletişim’ sözcüğünün anlam bilimsel gelişimi, iki anlayış arasında oluşur. Latince kökeni ‘communicare’den gelen sözcük, fiziksel anlamda katılmak (communier) ile bağdaştırılır. Paylaşım düşüncesi ise, taşıma teknikleri, kitlesel iletişim araçlarının gelişimiyle giderek silinir. *“Sözcük, bugün hem bir ülküyü hem bir ütopyaı (aynı mantık dilini paylaşmak veya aynı topluluğun parçası olmak) , hem de işlevsel değiş -tokuş eyleminin tüm boyutlarını dile getirir.* (Maigret, 2013: 40)

Bir kavramın, başka bir dile çevirisini güçleştiren unsurların tespit edilmesi zorunludur. Dilin ardındaki saydam varlığını yerine göre naif, yerine göre bir duvar gibi hissettiren kültürel yapı, dilin beslendiği sessiz işleyiş, dilin felsefesi... Doğan Aksan, bir dilden ötekine çeviri yapmayı güçleştiren başlıca etkenlerin; dillerin ayrı dünya görüşlerini ve değişik kültürleri yansıtmaları, özellikle her dilde anlatım yolunun, gerçeği anlatma biçiminin farklılığı olduğunu ifade etmektedir. (Aksan, 2009: 74).

Nermi Uygur, çevirideki başarıyı; kavramları kalkış dilinde ve çevrileceği dilde işiten farklı bireylerin birbirleriyle ilintili hareketler yapmalarına yani, *‘bir dilde görünenin bir başka dilde görünmesine’* bağlamaktadır. (Uygur, 2012: 37)

ALTINCI BÖLÜM

Yeni medyada dolaşımda olan kavramlardan 10 tanesinin, bu çalışmanın odak noktası olan yeni medya& dil ilişkisi ve yeni iletişim kanalları değerlendirilerek incelenmeye alınması planlanmıştır. Değerlendirmeye alınan kavramlar şunlardır: Suser, smiley, nickname, crowdsourcing, avatar, selfie, panpa-panpiş, troll, computerization, şarj.

Kavramların etimolojik kökenleri araştırılarak, var olan Türkçe karşılıkları irdelenecek; kavramlara ilişkin yorum ve düşünceler aktarılacaktır. Bu kavramlardan hareketle yeni medya mecralarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Yeni medya mecralarına yönelik değerlendirmelerde de, mecraların gelişimi ve dile yönelik yaklaşımları değerlendirilecektir. Bu mecralar: İnci Sözlük, Ekşi Sözlük ve Twitter gibi sosyal medya kaynakları olacaktır.

6.1 İncelenmek Üzere Seçilmiş Yeni Medya Kavramları

Yeni medya kavramlarının ağırlıklı kaynak dili olan İngilizce (Amerikan İngilizcesi) ile Türkçe arasındaki etkileşim, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde hız kazanmıştır. Savaş öncesi dönemde çok az sayıda İngilizce sözcük Türkçeye girmişse de, içinde bulunduğumuz bilgi çağı ve küreselleşme bu girişi hayli yoğunlaştırmıştır. (Korkmaz, 2007: 493- 494) İngilizce ile Türkçe arasındaki etkileşimin sonucu olarak, yeni medyada melez bir lisanın hakim olduğu ifade edilebilmektedir.

Suser (Tr, İng)

‘Sözlük user’ ifadesinin kısaltması olarak Ekşi Sözlük’te kullanılmış olan bir tabirdir. Sözlük ve user kelimelerinin bir sentezi olarak ortaya çıkan kullanım, değişen süreç içerisinde giderek kullanımdan çıkmıştır. Aşağıda ‘suser’ teriminin ilk ortaya atıldığı yorumdan güncel yoruma kadar geçen süre içerisindeki değişimi ifade eden yorumlar ilgili mecrada yayımlandığı biçimde listelenmiştir:

suser

1- ks.sozluk user

24.06.2000 12:02 cyrus

9-itici bir kisaltma.

13.05.2001 03:38 ~ 09.11.2005 02:39 nevermind

13- gordugum kadariyla coguna geldigi gibi bana da inanilmaz itici gelen tabir. susmek bir okuzun biseye boynuz darbeleriyle dalmasidir. bana suser denince okuz deniyormus gibi hissetmeme yol acan tabir.

13.09.2001 09:56 zaknafein

15- bir tdk görev bilinciyle yerine öztürkçe bir sözcük önerilebilecek yabancı kökenli sözcük. şöyle ki: "user", yani okunuş itibariyle "yuzır" sözlük terminolojisinde "yazar" yerine kullanılıyor ve sessel benzerlik ortada. "sözlük yazarı" anlamında kullanılan "suser", yani okunuş itibariyle "suzır" için de aynı sessel benzerliği kullanarak şu mükemmel sözcüğü oluşturuyoruz: "...sazar..."

21.02.2002 06:53 bindokuzyuzseksendort

19- gereksiz bir tanımlama.. kullananlara birşey demiyorum ama bir gün bir yerde sen suser'misin derseler avazım çıktığı kadar "hayır ben sözlük yazarıyım " diye bağırdım. fonda da across the star çalsın ki daha hisli olsun

07.05.2002 11:51 bluesman

21-sözlüğe yeni gelenlerin ne demek olduğunu bulabilmek amacıyla cümle içindeki anlamını çözmeye çalıştığı, olmayınca başlık olarak aradığı ve anlamını öğrenip rahat ettiği uydurma kelime.

12.05.2002 15:38 lautreamont

22-gotumden uydurmamin ikinci yilini doldurmak uzereyken sozlukten sevdiğim simalari bir nevi karşıma almama* sebep olmuş, sirf bu yuzden* "yazmasaydim" dedigim, uydurma kelime. cok tuttu, cok kullanildi, o ayri.

21.06.2002 15:04 cyrus

46-sözlük terminolojisi içerisinde üretilmiş en itici sözcük. kullanmam, kullananı da sevmem.

30.05.2004 13:29 guru

113-"ş" gibi sözlüğün ana temasından kaybolup giden kelime.

26.08.2013 23:48 zairenin cumhurbaskani

115-uzunca süredir kullanılmayan, sadece eskilerin bildiği kelime. bunu geç, susess bile vardı bir aralar.

13.01.2014 23:32 utanan ayi

Tablo10: Suser Başlığı Yorumları (Ekşi Sözlük, 2014: suser)

Ekşi Sözlük kayıtlarına göre ‘suser’ tabiri, başlığın 1’nci yorum sahibi ‘cyrus’ kullanıcısı tarafından geliştirilmiştir. Ekşi Sözlük’ün ilk kurulduğu yıllarda henüz internet ve yeni medyaya dair tanımlar daha yeni geliştirilirken, cyrus’un ortaya attığı suser tabiri sözlükte kullanılmaya başlamıştır. Kimi kullanıcılar tarafından benimsenmesine karşın, kimi kullanıcılar mesafeli durmuş ve ‘suser’in İngilizce-Türkçe sentezi biçiminde bir tabir olmasını eleştirmiştir.

46’ncı yorumda yazarın, atıfta bulunduğu sözlük terminolojisi terimi, yeni medyanın ortaklaşa üretimine işaret ederek; kimi zaman tekil kimi zaman toplu halde oluşturulan kültürel üretim sürecini ifade etmektedir.

121’nci yorumda ‘adversary’ isimli kullanıcı, Türkçe-İngilizce melez bir kullanım durumundaki ‘suser’ ifadesini eleştirmiş ancak kendisi de benzer öneriler sunmaktan geri kalmamıştır.

“121- en uygunsuz kısaltma sözcüklerden birisi. yarısı türkçe yarısı ingilizce uyduruk bir şey..

bunun yerine;

sözlük kullanıcısı

(bkz: sk)

(bkz: skul)

veya

dictionary user

(bkz: duser)

(bkz: dicu) daha iyi olur gibi..

15.10.2014 11:22 adversary”

Ong’un sözlü kültürel geleneğe yönelik çözümlenmeleri içerisinde dikkat çektiği ‘mücadeleci eda’, bu örnekte kendini göstermektedir: *“Sözlü gelenekte insan ilişkileriyle iç içe olan bilgi, mücadele ortamının dışına çıkamaz. Atasözleri ve bilmeceler, yalnız bilgi depolamakla kalmaz aynı zamanda çevredekileri de sözlü zeka yarışına davet eder; bir atasözü veya bilmece ortaya atıldı mı dinleyicilerden buna karşılık daha üstün, daha keskin, daha akıllı bir atasözü veya bilmece beklenir.”*

(Ong, 1995: 61)

Cyrus isimli yazarın kendi dijital dili ve kültürü doğrultusunda ürettiği kısaltma olarak da değerlendirilebilecek melez bir söz olan suser, sosyal medyada etkileşim sağlamış, söze olumlu ve olumsuz bakan yazarlar görüşlerini aktarmışlardır. Bu etkileşimin ürünü olarak 121 yorum (15.10.2014) yapılmış, konu sözlük yazarlarınca farklı yönleriyle tartışılmıştır.

Smiley (İng)

Kişiler arası hızlı bilgi/ veri alışverişinin anahtarı konumundaki yeni iletişim dizgesi, zamana dilbilgisi kurallarından daha büyük bir önem atfetmekle birlikte hızlı iletişimi sürdürülebilir kılmak, daha hızlı ve daha yeniye erişebilmek adına yenilikçi yaklaşımlar ve teknolojiyen aralıksız olarak beslenmektedir. Bu doğrultuda yeni medyada ortaya çıkan birtakım işaret ve kısaltmalarla iletişime hız ve mizah unsurları katılmaktadır. Smiley terimine karşılık olarak Türkçe gülücük ifadesi bulunmaktadır.

Gülmek anlamındaki, 'smile' sözcüğünden türemiş 'smiley' kelimesi, İngilizce'de ilk kez gülen yüz anlamında 1981'de kullanılmıştır. Günümüzdeki şekliyle, ilk kez 1987 yılında kullanılarak bilgisayar- iletişim dünyasında kazandırılmıştır. (OED, 2014: smiley).

İnternet Dilinde Yaygın Kullanılan İşaretler (Smiley)

Smiley	Açılımı
:-)	Gülmek
☺	Gülümsemek
:-D	Sırıtarak Gülmek
: ' veya ;~(Ağlamak
@>-'--,--	Gül vermek
:-*	Öpücük
:P	Dil çıkarıyor
0+	Kadın
0->	Erkek
8-)	Şaşkınlıkla gözlerini açmak

Tablo: 11 İnternet Dilinde Yaygın Kullanılan İşaretler (Smiley) (Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2005: 78)

İnternet Dilinde Kısaltmalar

Amerikan İngilizcesi ağırlıklı oluşturulan ‘Chat kısaltmaları’, ‘SMS dili’, ‘Online kısaltmalar’ olarak tanımlanan kısaltmalar dizini; Türkçe’de yaygın olarak karşılık bulamamış, birkaçı dışında işlevsel bir zemine yayılamamıştır.

Kısaltma	İngilizcesi	Türkçesi
AFAIK	As Far As I Know	Bildiğim Kadarıyla
AFK	Away From Keyboard	Klavyede Değilim
BAK	Back At Keyboard	Yeniden Klavye Başında
BRB	Be Right Back	Yakında Döneceğim
BF, GF	Boy Friend, Girl Friend	Erkek Arkadaş, Kız Arkadaş
CU	See You	Görüşürüz
FAQ	Frequently Asked Questions	Sıkça Sorulan Sorular
FYI	For Your Information	Bilgine
GR8	Great	Harika
HF	Have Fun	İyi Eğlenceler
IC	I see	Anlıyorum
IMO	In My Opinion	Benim fikrime Göre
WB	Welcome Back	Tekrar Hoşgeldin

Tablo: 12 İnternet Dilinde Kısaltmalar (Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2005: 82)

Nickname (İng)

Etimolojik kökeni, uçmak, uzatmak gibi anlamlara gelen eke, eaca, eacian sözleriyle ilişkilendirilmiştir; ‘ekename’. (OED, 2014: nickname). İngilizce sözlükte nickname kavramı, ‘bir kişi veya bir şey gerçek adı yerine verilen, gülünç aynı zamanda yakın/ samimi olan isim’ olarak tanımlanmaktadır. (Oxford Dictionaries, 2014: nickname) Kavramını İngiliz dili etimoloji sözlüğünde ifade edilen uçmak anlamı, yeni medyanın, ‘digital space’ olarak da tanımlandığı değerlendirildiğinde farklı anlamlar kazanmaktadır.

Nickname için TDK’nın, Bilgisayar Terimleri Karşılıklar Kılavuzunda Türkçe karşılık olarak, ‘takma ad’ önerilmektedir. (Akalin, 2013: 87) Terimin, ödünç alınış şekline göre, kısmen anlam aktarması yoluyla Türkçeye kazandırıldığı söylenebilecektir. Öyle ki, bileşik bir söz olan nickname, takma ad ile; to break the

record' - rekor kırmak ilişkisindeki gibi bir ilişki kuramamaktadır, yalnızca name tercüme edilmiştir.

Bunun yanı sıra kavramın İngilizce anlamında altı çizilen, gülünçlük ve samimiyet, Türkçe karşılık olan, 'takma ad'da bulunmamaktadır. Takma sözünün Türkçede; 'gerçeğinin yerine konulan, eğreti, müstear' gibi anlamlardan beslenen olumsuz bir karşılığı vardır. (TDK, BTS 2014)

Günümüzde forum, blog, sözlük, sanal sohbet gibi sosyal mecralarda kullanılan 'nickname' - takma ad kavramı, Walter J. Ong'un, isimlendirmek ve benimsemek arasındaki ilişkiyi açıklayan tanımı doğrultusunda, *-Her şeyden önce isim, insana isimlendirdiği nesne üzerinde bir sahiplik duygusu verir; engin bir isim hazinesi edinmeden kimse kimya okuyamaz veya kimya mühendisi olmaya kalkamaz. Bu gerçek, diğer tüm zihinsel bilgiler için geçerlidir-* değerlendirildiğinde, kişinin kendi içinde ve aynı zamanda kendi dışında konumlanacak olan sanal kimliğe isim vermek gibi bir sonuca ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Crowdsourcing- Kitle Kaynak

İnternet tarihinde ilk kez Jeff Howe tarafından kullanılarak (Ekşi Sözlük: 2014, crowdsourcing), internet ve iletişim terimleri literatürüne giren crowdsourcing-kitle kaynak: herhangi bir işi sorumlu çalışanın görevleri içerisinde ayırarak tanımlanmamış bir kitlenin değerlendirmesine açarak çözüm aramak olarak açıklanmaktadır. (Crowdsourcing.com, 2014)

İnternetin sosyal yaşamda üstlendiği birleştirici rolün etkisiyle kitleler arasındaki etkileşim seçenekleri gün geçtikçe artmaktadır. Crowdsourcing terimini geliştiren kişi olan Jeff Howe, 'The Rise of Crowdsourcing' isimli makalesinde konuya farklı açılardan bakıyor. Amerikan Ulusal Sağlık Müzesinde görevli proje direktörü Claudia Menashe, interaktif kiosklar kullanarak kuş gribi gibi potansiyel rahatsızlıklara dikkat çekmek amacıyla bir proje yürütmek istemiştir. Projede, kampanyada kullanılan metinlerle uyumlu görsele ihtiyaç duyan Menashe, sağlık endüstrisi fotoğraflarında uzman olan Mark Harmel'den profesyonel destek talebinde

bulunur. Harmel, kar amacı gütmeyen bir kuruluş oldukları için Menashe'den 4 fotoğraf için 600 USD yerine, 400 USD talep eder ve taraflar anlaşır. Aradan geçen birkaç haftadan sonra, Menashe, fotoğrafçıya email ile anlaşmanın iptal olduğunu, iStockphoto isimli bir stok fotoğraf veri tabanından her biri 1 USD olmak üzere, 56 fotoğraf satın aldığını bildirir.

Amatör fotoğrafçılar için bir pazar olan iStockphoto'nun, 22.000 katılımcının oluşturduğu bir kaynak olarak, profesyonel fotoğrafçı Harmel'e rekabet şansı tanımadığı gözlenmektedir. Geçmişte şirketlerin ucuz işgücü için Çin, Hindistan gibi ülkelere yöneldiğini ifade eden Jess Howe, günümüz iletişim teknolojilerinde ağa dahil olduğu takdirde çalışanların nerede olduğunun önem taşımadığına dikkat çekmektedir. Howe, yaklaşımı, '*İş gücü bedava değil ancak geleneksel çalışanlardan daha ucuz. Bunun adı outsourcing -dış kaynak kullanımı- değil, crowdsourcing*' ifadeleriyle açıklıyor. (Wired.com- Howe, 2006: The rise of crowdsourcing)

Dustin Haisler, 'The Future of Crowdsourcing: Why the Crowd Is Changing, and What You Can Do About It' isimli makalesinde, bu '*moda terimin*'; yeni iş fikirleri üretmek, sosyal problemlere çözümler aramak, yeni ürünler için fon bulmak, çevresel felaketlere çözümler aramak ve benzeri durumlarda ortaya çıkan ihtiyacı tanımlamak amacıyla kullanıldığını ifade etmektedir. (Wired.com- Haisler, 2014: The Future of Crowdsourcing)

Haisler'e göre, her geçen gün piyasaya sürülen yeni ürün ve hizmetler kitlenin gücünü bir kaldıraç göreviyle kullanmaktadır. Haisler, bu kolektif davranışı besleyen unsurların neler olduğunu sorarken, cevabı eskiden beri var olan doğa yasalarında bulduğunu ifade etmektedir: belirmiş davranış. Belirmiş davranış örneklerine karınca kolonilerinden, büyük şehirlere kadar pek çok farklı şeyde rastlanabildiğini ifade eden Haisler, bizlerin çevrim içi ve çevrim dışı ağlar üzerinden bağlı olduğumuzu ve doğamız gereği kendi kendine örgütlenen yapımızla daha yüksek düzeylerde bir düzen şekillendirdiğimizi iddia etmektedir. Arap Baharı ve Occupy Wall Street hareketlerini bu davranış biçimine örnek olarak gösteren Haisler'a göre üç temel eleman, bu davranışı sanal dünyada beslemektedir: Hiperkonnektivite, kritik kitle ve enerji. İnternet erişimimiz ve bilgi ağları şaşırtıcı bir hızla gelişmektedir. Günlük 2.4 milyar insanın internet kullanmakta ve bu kolektif hareketin oluşturduğu enerji yerküreyi sarmaktadır. (Wired.com- Haisler, 2014: The Future of Crowdsourcing)

Haisler'in açık bilgi sunma amacıyla dizayn edildiğini ifade ettiği (Wired.com- Haisler, 2014: The Future of Crowdsourcing) Wikipedia kaynaklarından edinilen bir tabloya göre Crowdsourcing süreci şu şekilde işlemektedir.

Tablo: 13: Sekiz Adımda Crowdsourcing Süreci (Wikimedia, 2014: The Crowd Sourcing Process)

Avatar (İng)

Yeni medyanın dizgesel yapısının ürünü olan, bilindik bir kavramdır. Sanskritçe kökenli, 'avatarana' sözcüğünden alıntı kelime olarak, İngilizce'ye aktarılmıştır. Kavram Hinduizm'de, 'Tanrısallığın yeryüzündeki bedensel tezahürü, cisimleşmiş bir ilahi öğretmen' olarak açıklanmaktadır. (Oxford Dictionaries, 2014: avatar) İngilizce ikinci anlamı olan bilgisayar dünyasındaki 'avatar'ı ifade eden karşılığı ise; "Belirli bir kişinin internet forumu ya da bilgisayar oyunundaki temsil eden resim, figür, grafikdir." (Oxford Dictionaries, 2014: avatar) Başka bir sözlükte ise; "İnternette birbirleriyle görüşmekte olan, belirli bir kullanıcının, bir bilgisayar ekranındaki temsili resmi." (Macmillan, 2014: avatar)

Bilgisayar dünyasındaki karşılığını ifade eden ilk kullanımı, 1992 yılında çıkan, Neal Stephenson'a ait Snowcrash adlı kitapta olmuştur. (OED, 2014: avatar)

TDK'ya ait kaynaklarda (BTS, BTKK, YSKK) Türkçe karşılığa rastlanmamıştır.

Selfie (İng)

2013 yılında Oxford Dictionaries tarafından 'Yılın Kelimesi' ilan edilen Selfie sözü, ilk kez 2002 yılında ABC Online Forum'da yaralı dudağının fotoğrafını paylaşan bir kullanıcı tarafından kullanılmıştır. (ABC Online, 21.11.2013).

Günümüzde genel olarak neşeli anları resmeden bir iletişim unsuru olan 'selfie'nin, - Oxford Dictionaries kayıtlarına göre- ilk örneği yaralanmış, dikiş atılmış dudaklardan oluşmaktadır. (ABC Online, 21.11.2013)

'Selfie kavramı; geniş tabanlı, kitlesel, ortaklaşa yürütülen bir arayış dönemi sonunda, Türkçede özçekim olarak karşılık buldu. Özçekimin arandığı süre boyunca halkın ilgisi, basın- yayın kuruluşlarının katılımıyla artarak devam etti. Birçok habere -'TDK kararını verdi, Selfie yerine özçekim, Selfie'ye 530 öneri'- konu olan 'Selfie'ye karşılık bulma serüveni; öncesi, süreci ve sonrasında kamuoyunca takip edildi, sosyal medyada tartışıldı ve geniş tabanlı bir kültürel eylem hayata geçirilmiş, kamuoyu dilin içine davet edilmiş oldu. Türk Dil Kurumunda görevli uzman Adem Terzi'den edinilen bilgiye göre; özçekim için profesyonel bir halkla ilişkiler kampanyası yürütülmemiştir. Fakat sonuçta; düzenli olarak yayımlanan kurumsal basın bülteni ile başlayan, basının katılımıyla güçlenen ve haberin sosyal medyaya yansısıyla en yüksek bilinirlik değerine erişen bir kampanya çıktı ortaya; TDK ile Selfie'yi yan yana getiren... Verilere göre, selfie'ye kitlesel bir katılımı karşılık arandığı ve bulunduğu 18 Mayıs - 25 Mayıs haftasında, 'selfie'ye Türkçe arayışlar' 83 farklı habere konu oldu. (PRNet, 2014)

Bu sürecin, kendiliğinden gelişen ve yankı uyandıran bir kampanyanın bacağı olduğu fikrinden yola çıkıldığında, yeni adımların atılması bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. 'Selfie'ye Türkçe karşılık arama sürecini 'sona erdiren' özçekim terimini geliştirerek, üretmeye devam edilmesi fikri değerlendirilebilir. Daily Mirror gazetesinde yayımlanan habere göre, dünyada en çok özçekim yapılan kentlere yönelik araştırma sonuçlarında İstanbul ilk on içerisinde yer almıştır. (Daily Mirror, 18.05.2014) Rakamlar, Türkiye kamuoyunun özçekime olan ilgisini ortaya

koymaktadır. Selfie sözcüğüne karşılık olarak geliştirilen özçekim sözcüğünün, kamuoyunca rağbet görmesinin nedenleri arasında, sözcüğün işlevselliği ve gündelik kullanıma yatkınlığı kadar; selfie'ye karşılık özçekim kullanma 'trendinin' etkisi olduğu değerlendirilebilmektedir.

Özçekim terimini kendi içerisinde sınıflandıran alt terimler oluşturulması, kaynaklara özçekimden hareket eden yeni kavramların kazandırılması, özçekimin sözlüklere alınması, kültür ve dil alanlarına olduğu kadar iletişime de katkı sağlayan bir çalışma olabilecektir.

Panpa- Panpiş

Panpa, Nişanyan Etimoloji Sözlüğü kaynaklarına göre: 'kanka' sözcüğünden bilinmeyen bir yöntemle türemiş sözcük. (Nişanyan Sözlük, 2014: panpa) Sözcüğün kullanımına ilişkin ilk yoruma 2008 yılında Ekşi Sözlük'te rastlanmıştır. Sözcüğün ortaya çıkışı ile ilgili genel kanı, İngilizce kökenli arkadaş, yoldaş anlamındaki kanka (Nişanyan Sözlük, 2014: kanka) kelimesinin 'qanqa' şeklinde deformasyona uğramasından sonra 'panpa' şeklinde türediği şeklinde olsa da; görüşü destekleyen veri bulunmamaktadır.

panpa

zaten hiç ısınmadığım kanka kelimesinin denyoca deformasyon edilmiş hali. imdat.

13.08.2008 22:19 morgalad

(Ekşi Sözlük, 2008: panpa)

Panpa'nın bilinirliğinin artmaya başlamasıyla, yeni medya mecralarından Twitter'ı etkin kullanan şarkıcı Hilal Cebeci, tabiri kendi yayın prensipleri doğrultusunda türeterek 'panpiş' şekline dönüştürmüştür. Panpiş ifadesinin bugünkü bilinirliğini kazanmasında en etkin rolü, Cebeci üstlenmiştir. Hilal Cebeci'nin 'panpa'dan 'panpiş'e dönüşen yeni tabirinde, 'panpa'nın yumuşatılarak söyleyiş kolaylığı sağlandığı söylenebilmektedir.

Hilal Cebeci'nin güncel twitter istatistikleri şöyle:

Profil ismi: @hilalcebeciii

Takipçi: 1.162.637

Takip Ediyor 177

Tweet Sayısı 64.765 (Social Bakers, 2014: Twitter Statistics)

Panpa, panpiş gibi hitap kelimelerinin toplumca benimsenerek kullanılmasında kelimenin söyleniş kolaylığı ve mizahi havasının etkili olduğunu ifade etmek mümkündür. Panpa, panpiş, kanka gibi hitap kelimeleri dönemsel olarak farklı şekil, görev ve anlamlarla kullanılmıştır; yenileri geldiğinde yerini onlara teslim etmiştir.

Konuyla ilgili olarak görüşlerine başvurulmuş Türk Dil Kurumu Başkanı Şükrü Haluk Akalın, 'panpiş'in ciddi bir hitap olmadığını belirterek, *"Bu tür sözlerin gençler arasında yaygınlaşması; biraz modaya kapılma biraz da Türkçenin güçlü söz varlığından yeterince haberdar olmama ile açıklanabilir"* şeklinde bir yorum getirmiştir. Akalın ayrıca, Türkçe'de pan ya da pam kökleriyle türetilen bir kelime olmadığını altını çizmiştir. (Sabah, 2011: Panpiş diye kediye derler)

Oğuzhan Başar isimli bir girişimci, Hilal Cebeci'nin panpa'dan türettiği panpiş tabirini, markalaştırmak üzere Türk Patent Enstitüsüne başvuruda bulunmuştur. (Radikal, 2011). Panpiş markasının tescil başvurusu yapılmış olsa da, piyasada panpa isimli bir markaya rastlanmamıştır.

Panpa-panpiş hitaplarının; yeni medyanın gücünü, etkisini, üretim ve tüketim hızını ortaya koyar nitelikte olduğunu ifade etmek mümkün görünmektedir. Medya Takip Merkezinin raporuna göre Hilal Cebeci, panpiş tabirini kullanmaya başladığı 2011 yılı Temmuz-Ağustos döneminde hakkında yayınlanan 3 bin 201 haber ile en çok konuşulan ünlü kişi olmuştu. Ancak bu bilinirlik, bir ay sonra sona erdi. (Hürriyet, 2011: Panpişin saltanatı kısa sürdü)

Troll (İng)

Troll, çevrim içi sözlük ve forumlarda, internet ansiklopedilerindeki etkileşimli yapının, üretim yapmasını engellemeye çalışan kullanıcılara verilen addır. Huzursuzluğa sebep olan kullanıcılara yönelik olumsuz çağrışımları olan bir kullanımdır. Değişiklik savaşları, Uygun olmayan içerikler, kötüye kullanım, yersiz eleştiri, kafa ütüleme ve yaratıcı troll'lük gibi türleri vardır. Vikipedi gibi bazı kaynaklarda, 'trol' şeklinde Türkçeye sızmıştır. (Vikipedi, 2014: Troll Zararlısı). Etimolojik kaynağı, İskandinavya mitleri ve İskandinav halk kültüründe var olan, doğaüstü bir yaratık, canavar olarak tanımlanmaktadır. (OED, 2014: troll).

Computerization (İng)

'Computer' kavramına karşılık olarak geliştirilen 'bilgisayar' sözcüğü, 1969 yılında, Hacettepe Üniversitesinde Aydın Köksal tarafından önerilmiştir. Erken dönem bilgisayarların, daha çok aritmetik uygulamalarında kullanılmasını anımsatır. (Nişanyan, 2014) Köksal, aralarında donanım, yazılım, veri tabanı gibi sözcüklerin de bulunduğu pek çok bilgisayar teriminin Türkçeleşmesini sağlamıştır.

TDK Bilgisayar Terimleri Karşılıklar Kılavuzu'nda, 'computerize' kavramı için, 'bilgisayara uyarlamak, bilgisayarla yapmak' karşılığı; 'computerized' kavramı içinse, 'bilgisayar donanımlı' karşılığı önerilmektedir. (Akalin, 2013: 39) Ancak TDK kaynaklarında, 'computerization' kavramı için önerilen bir söz yoktur. Kavramın, Oxford ve Macmillan İngilizce sözlüklerde de karşılığı yoktur; Oxford sözlükte, 'computerize'dan türetildiği ifade edilmektedir.

Aşağıda verilen örnekte, 'computerization' kavramına karşılık olarak, 'bilgisayarlaştırma' önerilmektedir. İngilizce -ation eki, kelime köküne aksiyon, süreç gibi anlamlar katmaktadır. (Wiktionary, 2014: -ation)

"Kültürün bilgisayarlaştırılması (computerization), sadece bilgisayar oyunları ve sanal dünyanın gelişimine öncülük etmekle kalmaz; fotoğraf ve sinema gibi var olanların da yeniden tanımlanmasını sağlar." (Manovich, 2005: 33)

Şarj (İng)

Şarj sözcüğü çevrim içi medyanın en anlamlı kavramlarından biri durumundadır. Şarj, özellikle taşınabilir uygulamalar aracılığıyla, kesintisiz olarak ağın ve iletişimin içerisinde olma anlamını taşımaktadır. Kullanıcı şarjı ölçüsünde var olabilmektedir. Etimolojik kökeni 13. yüzyıl Eski Fransızcasına dayanan ‘şarj’ sözcüğü; yük, ağırlık, yükleme gibi anlamlar içermektedir. (OED, 2014: charge). Matematik, fizik, kimya, finans gibi alanlarda da kullanılan bir terimdir.

Dünyada Elektrik, Elektronik Devrimi ile birlikte yaygınlaşan şarjlı aletlerin ayrılmaz bir parçası olan pil, 19. yüzyılda Alessandro Volta tarafından icat edilmiştir. Pil ya da benzeri depolama aygıtının doluluk düzeyini ifade eden şarj kavramı, Türkiye’de önceleri sınırlı düzeyde cihazın ilişiginde iken; zamanla tıraş makinesi, radyo, elektrik süpürgesi ve nihayet cep telefonu gibi araçlarla ilişkilendirilmiştir.

Şarj, şarj aleti kavramları ortaya çıkmış; enformasyon çağının etkileri ile de ‘şarj var, şarj yok’ ifadeleri gündelik dilde daha geniş bir zemine yerleşmiştir.

6.2 İncelenmek Üzere Seçilmiş Yeni Medya Mecraları

Ekşi Sözlük

Her türlü konuya yönelik olarak, ‘katılımcı sözlük’ esasına göre kayıtlı kullanıcıların konu başlığı ve içerikleri belirlediği Ekşi Sözlük 1999 yılında kuruldu. Bir nickname seçerek, gerçek kimliğini ortaya koymadan katılımcı olunan Ekşi Sözlük’ün günümüzde 350 bini aşkın kullanıcısı bulunduğu ifade edilmektedir. (Sözlük Sistemi, 2011) Ekşi Sözlük’te girilen tüm ‘entry’ler formata uygunluğu doğrultusunda kontrol edilmektedir. Moderasyon olarak ifade edilen denetim mekanizması, formata aykırı yorumların düzeltilmesini ya da silinmesini öngörmektedir.

Katılımcı sözlük yapısı gereğince, yazarların moderasyon onayından geçen yorumları sanal uzamda özgürce yayınlanabilmektedir. Bu yönüyle Ekşi, şöyle tanımlanmaktadır:

“Geleneksel sözlük anlayışına ilişkin kalıpları yıkan ve çağcıl bir referans kaynağı olarak değerlendirilebilen Ekşi Sözlük; e-sözlük anlayışına paralel bir görünüm arz etmekle birlikte, e-sözlük anlayışının sınırlarını zorlayan ve aşan bir niteliğe sahiptir. Öyle ki Ekşi, doğru kavramının ne denli değişken olabileceğini ve doğruya pek çok farklı açıdan bakılabileceğini ortaya koymaktadır.” (Gürel, Yakın 2006: 2)

Kurulduğu ilk dönemlerde ironik, alaycı ve öğretici üslubu ile dikkat çekerken, zaman içerisinde yeni üye alımlarıyla birlikte daha geniş bir sosyolojik tabana yayıldığı ve daha serbest bir dil-anlatımın ortaya çıktığı gözlenmiştir.

Ekşi Sözlük’ün kurucusu Sedat Kaplanoğlu’nun Ekşi sözlük-kültür ilişkisine dair ifadeleri şu şekildedir:

“Ekşi Sözlük’teki yerleşik her unsur onun kültürüdür. Kültür de müdahaleyle değil tam tersine serbestlikle oluşur. Bir şey yaptıysak bu da insanların sözlüğü istedikleri yönlerde doğru esnetmelerine müdahaleden kaçınmak olmuştur herhalde. Sözlük tamamen kuralsız bir yer de değil. Kuralları var ve 10 yıllık ömründe gözlemlediğim kurallar ve yasaklar arttıkça tekdüzeliğin artıp çeşitliliğin köreldiğidir. Yasaklar antibiyotik gibi, kurunun yanında yaşı da yakıyorlar.” (One Dergi, 2009)

Ekşi Sözlük’e ilişkin yapılan, ‘Ekşi Sözlük: Postmodern Elektronik Kültür’ isimli akademik çalışmada, sözlüğün kültürel alana olan etkisine dikkat çekilmektedir:

“Ekşi Sözlük, doğrunun ve bilginin yanı sıra toplumsal bazda etkili olan pek çok tabu ve değer sorgulanmasına aracılık ederek kendine özgü bir kültür oluşturmuştur. Amatör bir girişim olarak faaliyete geçmesine rağmen, 1999 yılından bu yana oldukça büyük yol kaydeden ve popüler bir web sitesi haline gelen Ekşi, yarattığı kültürle internet üzerindeki alışılmış sözlük konseptinin değişimine aracılık ederek

benzeri oluşumlara ilham vermiş ve bir fenomen konumuna yükselmiştir. Bu bağlamda Ekşi Sözlük'ün, oluşumuna öncülük ettiği elektronik kültürle küresel ve yerel değerleri bir potada eriterek yeni bir siber uzamın ortaya çıkmasına aracılık ettiğini ileri sürmek mümkündür.” (Gürel, Yakın 2006: 3)

Gürel ve Yakın'ın ifadelerine göre kendiliğinden düzen* esasına göre işleyen bir yapı olan Ekşi, kendi dilini de sürecin olağan akışı içerisinde şekillendirmiştir.

Ekşi Sözlük Dili

İlk kurulduğu dönemlerde büyük bir prestij anlamına gelen Ekşi Sözlük yazarlığı, beraberinde 'bilge', kısmen öğretici bir üslubu da getirmekteydi. Zaman içerisinde yazar sayısının artırılması ile birlikte, sözlük dilinin daha özgürleştiği; kişiler arasındaki görünmez hiyerarşinin zayıfladığı gözlenmiştir.

Ekşi Sözlük dilini ve içeriğini 'kutsal bilgi kaynağı' sloganı ile eşleştiren en önemli argümanlardan biri de ilk dönem yazarlarının bilge üslubuydu. Gürel& Yakın'ın, Ekşi Sözlük diline ilişkin yorumları şöyledir: *“Ekşi Sözlük'ten gündelik hayata da sızan bu dil 'ceren', 'minibüs', 'yok böyle bişii' ve 'aramaya inanmak' örneklerinde olduğu gibi tesadüfen ortaya çıkabilmekte ya da 'seni kınıyorum ve sana laflar hazırladım', 'şeref geçen gün çok iğrenç bi insansın' örneklerinde olduğu gibi günlük yaşam içerisinde gelişen konuşmaların Sözlük'e aktarılması şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Sözlük kullanıcıları tarafından üretilen ve yaygın bir şekilde kullanılan 'ben bugün bunu gördüm', 'bunu yapan insan olamaz', 'aslansın kaplansın', 'yok böyle bişii' gibi söylemlerin yanı sıra Ekşi deyimler olarak adlandırılan ve 'ayar vermek', 'şukela vermek', 'bkz ile süslemek', 'ukte vermek', 'hede/hödö' ile 'mal/badi' şeklinde ayrıntılandırılabilen ifadelerden söz etmek mümkündür.” (Gürel, Yakın 2006: 22, 23)*

**Kendiliğinden düzen; toplumun kendi dinamikleri içinde geliştiği, insanların kendi doğal görüntülerini rahatlıkla sergileyebildiği, toplumun kendiliğinden bir değişim yaşadığı toplum düzenidir. Bu bağlamda Ekşi Sözlük, içeriği yazarları tarafından sürekli olarak yeni bilgiler eklenerek zenginleştirilen ve var olan bilgiler düzeltilerek her daim değiştirilen bir sitedir. Bu yönüyle de yaşayan bir organizma niteliği sergilemekte ve kendiliğinden düzen kuralına koşut bir işleyiş arz etmektedir. (Gürel, Yakın 2006: 20)*

Ekşi Sözlük Terimleri Sözlüğü

Başlık: Birbirinden bağımsız konular için açılan dizinler.

Entry: Açılan başlıkların altına girilen yorumlar.

Ukte: Yazarların ilgili başlığı başka bir yazarın açması için istek sunması. (Vikipedi, 2014: Katılımcı Sözlük)

Bkz: Bir entry'de yazan cümleyi başlığa yönlendirmek. Bir entry'de bakınız verildiği takdirde o cümle otomatik olarak bakınız verilen başlığa yönelir. (Vikipedi, 2014: Katılımcı Sözlük)

Spoiler: Yorumda yazan bilginin detay kısmını gizlemek amacıyla kullanılan ifade biçimi.

Kenar: Yazılan entry'i yayına almak yerine kaydederek saklamaya yarayan seçenek.

Badi: Bir yazarın başka bir yazarı arkadaş olarak eklemesi.

Şükela: Yorumu verilen olumlu oy.

Sol Frame: Sözlükte yer alan tüm başlıkların listelendiği kaydırmalı çerçeve. (Vikipedi, 2014: Katılımcı Sözlük)

Moderatör: Ekşi Sözlük hiyerarşisinde moderatör, yazarların Sözlük kurallarına uygun olup olmadıklarını denetleyen ve gerektiğinde onları yönlendiren yazarları tanımlamak için kullanılmaktadır. (Gürel, Yakın 2006: 7)

Praetor: *“Sözlük’te özgürlüğü ve yasalara uyum arasındaki dengeyi sağlayan gönüllü Sözlük yazarlarını ifade etmektedir. Bir denetim mekanizması olarak görev yapan praetor yazarlar; moderatör değildir ve moderasyon -entry silmek, taşımak, çaylak etmek, uçurmak- ile yükümlü değildir. Bununla birlikte moderatörler*

yazarlarla iletişim ve eşgüdüm içinde çalışmaktadırlar. Moderatörler suç teşkil edebileceklerinden kuşkulandıkları entryleri praetor'ların görüşlerine sunmakta ve praetor'lar gereken durumlarda karar birliğine vararak söz konusu entry'nin silinmesi ya da herhangi bir suç unsuru içermediği yönünde fikir beyan etmektedirler.” (Gürel, Yakın 2006: 8)

Gammaz: Denetim konusunda moderatörlere yardımcı olan ve hatalı entryleri gerekçe belirterek moderatörlere bildiren yazarları ifade etmektedir. (Gürel, Yakın 2006: 8)

Alexa verilerine göre Ekşi Sözlüğün güncel web sitesi sıralaması aşağıdaki grafikte gösterilmektedir:

Tablo 14: Alexa Traffic Ranks, 2014: eksisozluk.com

İnci Sözlük

Ekşi Sözlük türevlerinden biri olarak 2010 yılında, diğer tüm örneklerden farklı bir sözlük olarak oluşturuldu. İnci Sözlük'ü diğer örneklerden ayıran en belirgin özelliği, herhangi bir kontrol mekanizması, diğer bir deyişle moderasyonun bulunmaması idi. Yöneticilerinin ifadeleriyle, “Sansürsüz, yasaksız bir yaşam alanı isteyen ve düşleyen insanlardan oluşan” (Yeni Aktüel Dergisi, 2010) sözlük, iç iletişimde ve sözlük dışındaki 3. şahıslara yönelik alaycı, hakaret içeren dili ile dikkat çekmiştir. ‘Eski Yunan’daki gibi doğrudan demokrasi ile yönetildiği ifade edilen İnci'nin kendini ifade biçimi açısından en önemli argümanı özgürlük olarak ifade edilmektedir:

“Özgürlük insanların seçeneklerden birisini seçmesi değil, seçeneklerini kendisinin oluşturmasıdır. İnci her kesimden insana her türlü seçeneğin var olduğunu ve bunun sınırının insanların yönelimlerinin olduğunu söyledi o kadar.” (Aktüel Dergisi, 2010)

İnci Sözlük, birtakım yasal problemler sonrasında formatını aşağıda ifade edilen üyelik sözleşmesi maddesinde biçimlendirmiştir:

“Bir inci sözlük yazarı olabilmek için sözlük formatı hakkında bilgi sahibi olmanız gereklidir. inci sözlük sitesini üçüncü şahıslara hakaret etmek için kullanmak sözlükten uçurulma sebebidir. sözlük'ten uçurulmamak için sözlük kurallarına uymanız gerekmektedir.”(İnci Sözlük, 2014)

İnci'yi böyle bir önlem almaya iten sebep, ilk zamanlarında sitenin içinde var olan sataşma, aşağılama, hakaret etme türündeki eylemlerin giderek sözlük dışına, farklı iletişim mecralarına taşmaya başlaması ve sözlüğün eylemlerinin giderek daha yaygınlaşmasıdır. Okan Bayülgen ve Murat Bardakçı'nın televizyon programlarına yapılan ulusal eylemlerin yanı sıra, 28 haziran 2010 İnci Sözlük Facebook saldırısı sözlüğün uluslararası düzeydeki eylemi olarak dikkat çekmektedir. Sitenin yöneticilerinden ‘patentia’ ile yapılan bir röportajda sözlüğün sanal eylemlerine ilişkin bilgi veriliyor:

“Facebook ziyaretinizin sebebi neydi?”

Ziyaretimizde illegal bir yön yoktu, bilişim suçları açısından da bir hassasiyet taşımıyordu. Facebook'ta bir açık vardı ve bu açık kullanılarak kaotik bir durum oluşturuldu. Sebep arıyorsak "eğlendik" diyebiliriz. Hoş, eğlenceli ve estetikti. İnsanların alıştığı rahatın ve düzenin arada ivmelenmesi iyi olur, insanı canlı hissettirir, insan yaşadığını fark eder. Bunun yanında Facebook gündeliğimize girmiş bir miskinlik mecrası, ikincil derecede yapay ve samimiyetsiz bir oluşum. Madem Facebook kitlelere güveniyor bazı şeyleri yaparken, o zaman kitlelerin ne olduğunu tecrübe etmesinde bir sorun görmüyorum. Toparlarsak; sebebini bilmiyorum bu ziyaretin ama sonucu ziyadesi ile hoş oldu. Global bir uyuşturucunun etkisindeki kitle birazcık sarsıldı sanırım bu ziyaret sayesinde.” (Aktüel Dergisi, 2010)

Tablo 15: İnci Sözlük Facebook Ziyareti

İnci Sözlük dilinde büyük ölçüde argo kullanımı söz konusudur; tercih edilen nickname'lerden, açılan başlık ve yazılan yorumlara kadar argo ağırlıklı bir iletişim ortamı dikkat çekmektedir. Kullanıcıların gerçek kimliklerini ortaya koymadan

yaptıkları argo içeren paylaşımlar, sözlüğe yeni katılan üyelerin de eşlik ettiği ‘geleneksel’ İnci dilini güçlendirmektedir.

Yazarların; mizahi bir üslup, kısaltma ağırlıklı- kuralsız bir Türkçe kullandıkları, eğlence merkezli, sanal bir dünyada ‘mış gibi’ yaparak, iletişim içerisinde oldukları değerlendirilmektedir. Dil ve yazım kurallarının genel itibariyle önemsenmediği gözlenirken, kimi kullanıcıların argo kullanımının yanında yazım kurallarını önemseydiği dikkat çekmektedir.

İnci Sözlük’te Sık Kullanılan Terminolojik İfadeler

İnci Giber: Sözlüğün bu ifadeye ilişkin açıklaması şöyledir, “*İnci sözlüğümüzün sloganıdır, her türlü ispatlanmıştır, hali hazırda ispatlanmaktadır.*”

Özet Geç Piç: Sözlük yazarlarının oluşturduğu bir blogda ifade şöyle açıklanmaktadır: “*Uzun destan gibi yazılmış yazılardan sonra @1’e aklını başına al demek için yazılır. Bazı panpalar özetini de yazmayı unutmazlar.*” (İnci Sözlükçüler, 2013: İnci Sözlükte Bilmeniz Gereken Sözcükler)

İbretlik Bir Paylaşım: İbret alınacak bir durum varsa buna karşın kullanılır. (İnci Sözlükçüler, 2013: İnci Sözlükte Bilmeniz Gereken Sözcükler)

Adam Haklı Beyler: Sözlükte herkesçe kabul gören ve ‘troll’ olmadığı değerlendirilen kişilerin yorumlarına yapılan yorum. Genel itibariyle sosyal eleştiriler ve sözlüğe yönelik yorumlarda kullanılmaktadır.

@2: İnci’de başlığın altına yazılan ikinci yorum büyük önem taşıyor. Walter J. Ong’un, ‘Sözlü geleneğe insan ilişkileriyle iç içe olan bilgi, mücadele ortamının dışına çıkamaz’ (Ong, 1995: 61) ifadesiyle tanımladığı sözlü kültür toplumlarına has ‘mücadeleci eda’nın, İnci yazarlarını ‘batıran’ ya da ‘çıkarın’, -birinci yoruma cevap niteliği taşıyan- ikinci yorumlarda kendini gösterdiğini söylemek mümkündür.

“Bak güzel kardeşim, bu sözlükte et2 olacaksın , yazacağın şeyin sikici bir şey olması gerekli. @1 eğer şerefsizlik yapıyorsan ona cezasını sen keseceksin. Eğer yok ben beceremem diyorsan hiç entry girme işi başkalarına bırak. Yoksa ucunda eksilenmek var.”

(İnci Sözlükçüler, 2013: İnci Sözlükte Bilmeniz Gereken Sözcükler)

Ferre : İnci Sözlük’te kullanıcılar yorumlarına porno sözcüğünü yazdığına moderasyon tarafından ‘ferre’ olarak bir sonuç veren otosansür mekanizması oluşturuldu. Farklı kaynaklar, İnci’deki porno-ferre sansür dönüşüm mekanizmasının Şubat 2011 tarihinde uygulanmaya başladığına işaret ediyor. (Ekşi Sözlük, 2011: Ferre) (Uludağ Sözlük, 2011: Ferre)

İnci Sözlük’te yorum ya da başlık satırına porno, porn0, porn gibi sözcükler yazıldığında; ilgili kelimelere karşılık sözlükte ‘ferre’ sözcüğü yayınlanmaktaydı. Ancak sözlük moderasyonu mevcut kullanımda ferre sözcüğünü de sansürlü kelimeler listesine almıştır. Buna karşın, sözlükte hakaret içeren sözcüklerin yayınında herhangi bir sansüre rastlanmamıştır.

ferre arıyorum

1. giri: beyler eve gelen musluk tamircili ferre arıyorum
2. giri: eve gizli kamera koy..
p04.07.2011 15:07 • zirzop yiyen • 52

(İnci Sözlük, 2011: güldüren inci sözlük girileri)

*“İnci sözlükte ferre paylaşmak yasaktır ve suçtur.
İnci sözlükte üçüncü şahıslara hakaret veya eleştiri yapmak kesinlikle yasaktır
İnci sözlükte modlara bulaşmak (maalesef) yasaktır. Hesabınız uçar.
İnci sözlükte sübyancılık yapmak da yasaktır.
İnci sözlükte kezbanlara (türk kızlarına) rant sağlamayın yani onların başlıklarını uplamayın.”*

(İnci Sözlükçüler, 2013: İnci Sözlükte Bilmeniz Gereken Sözcükler)

Liseli Detected; Sözlük jargonuna göre boyundan büyük bir söz söylemeye kalkışan kullanıcılar için kullanılan aşağılama sözü.

Fakir Bin: Sözlüğün ifadeye ilişkin açıklaması şu şekildedir: *“Liseli tanımlamasından sonra sözlüğün ikinci hakaretidir, kendini sevdirememiş herkes fakirdir, zenginlik para pulla olmaz...”*

CCC: Sözlükte önemli bir alıntı ya da yorum ifade edilirken kullanılmaktadır.

“ccc inci (ashortmovieaboutlove) giber ccc”

03.10.2011 21:13 • *fenalardayimbeyler*

“ccc ekşisözlüğün buradakileri ülkücü diye belirttiğinden sonra çıkan kendilerine malzeme bulan eğlenen bir parça haline gelmiştir insanlarda”

17.04.2010 17:13 ~ 17:14 • *tek yumurta sizofreni*

İnci Sözlük kullanıcıları kimi kullanımlarda Türkçe ve İngilizce’yi sentezlenerek kendine has bir dil ve anlatım biçimi oluşturmuş; iletişimlerini, oluşmakta olan bu ‘İnci’ diliyle yapılandırmışlardır. Gibmek, Gibertmek, Bin, Fakir Bin, Liseli, Liseli Detected, CCC, Ferre, Reyis gibi kimileri Türkçede var olmayan, kimileri de gündelik dilde farklı anlamlarda kullanılan sözcükler, sözlüğün kendi argosu içerisinde farklı görevler üstlenmiştir. Bu yönüyle İnci Sözlük dilini, Anthony Burgess’e ait A Clockwork Orange -Otomatik Portakal- romanında hakim olan ‘Nadsat’ diliyle ilişkilendirmenin mümkün olduğu değerlendirilmektedir. Nadsat, bir yazar ve aynı zamanda dilbilimci olan Burgess’in A Clockwork Orange romanındaki genç karakterlerin konuştuğu argoya verilen isimdir. Rusça etkisindeki İngilizce olarak tanımlanan düşsel lisan, romanın temellerini oluşturmuş, romanda var olan karakterlerin etkisini artırmıştır.

Burgess, Nadsat kullanımıyla; romanın anlatıcısı Alex’e benzersiz bir ses kazandırmak istemiş ve yine romanda ana karakter olan Alex’in toplumsal normlara karşı olan kayıtsızlığını kuvvetle vurgulamak istemiştir. (Wikipedia, 2014: Nadsat)

İnci Sözlük'te kendiliğinden oluşan sözlük dili ve argosunun, bir alt kültür iletişim biçimi olarak gelişme imkanı gösterebilecekken; yasal zorunluluklar ve 'site kapatma tehdidi' gibi sebeplerle yeterliliği tartışılabilir düzeyde kaldığını, kendini tekrar eden bir yapıda sınırlandığını söylemek mümkün görünmektedir. Ancak, yayındaki diğer sözlüklerin katılımcı, davetkar ve özgür atmosferinin yanında İnci Sözlük'ün farklı olarak kışkırtıcı bir yapısı olduğu söylenebilmektedir.

Clockwork Orange 'Nadsat' Sözcüklerden Örnekler

Nadsat	Türkçe	Kaynak
Biblio	Kütüphane	Bibliotéka
Boohoo, boohoo	Ağlamak	Ağlayan birinin çıkardığı ses
Brat, bratty	Kardeş	
Cancer	Sigara	İngilizce argosundaki kanser çubuğu
Droog	Arkadaş	Rusça arkadaş manasında drug
Em	Anne	İngilizce anne anlamındaki mother'ın ilk harfi
In-out in-out, the old in and out	Cinsel ilişki	
Orange	Adam, kişi	Orang utan
Vellocet	Uyuşturucu	Cet ile biten ilaçlar ve hız manasındaki velocity sentezi

Tablo 16: Nadsat Seçme Kelimeler, Türkçe Karşılıkları, Kaynakları (Wikipedia, 2014: Appendix: A Clockwork Orange)

Gürel & Yakın, Giddens'ten yaptığı bir alıntıyla alt kültürü, "Toplumun içerisindeki bir grubun benimsediği, çoğunluğun benimsediğinden ayrı değer ve normlar" olarak tanımlamaktadır. (Gürel, Yakın 2006: 22) Bir alt kültür ürünü olarak nitelendirilebilecek olan İnci Sözlük de, temsil ettiği aykırılığın ifadesini kendi argosuyla sunmaktadır.

İnci Sözlük'te yer alan bazı popüler başlıklar değerlendirilerek sözlükte kullanılan genel dil yapısı örneklendirilmiştir.

'beyler ferrarim için bildiğiniz iyi bir'	
-tamirci var mı?	20.05.2010 16:48 • travestiye • 1
toys'r'us ta ücretsiz tamir ediyolar	20.05.2010 16:49 ~ 16:50 • mydickdimdik • 2
@2 saol	20.05.2010 16:49 • travestiye • 3
@ 2 iyiydi lan helal olsun	20.05.2010 16:50 • soz ucar atmik kalir • 4
@2 hoplatmış beyler.	20.05.2010 16:50 • pompa pompa nokta com • 5
@2 beyler adam bitirdi	20.05.2010 16:50 • isedim ustumu ortsene anne • 6
@2 gibertmiş geçmiş olsn	20.05.2010 16:50 • kara bela • 7
@2 acımamıs	20.05.2010 16:50 • karpuz got • 8
@2 anasini gibmis beyler	20.05.2010 16:50 • ecdadsiken • 9
Bu aralar 2 numaralar gediğini gibiyor valla	20.05.2010 16:50 • jsahindemir • 10
(İnci Sözlük, 2010)	

Tablo 17: İnci Sözlük Başlıkları 1

'sperm bankasın da işe başladım beyler'

2000 lira maaş + yemek + gibörta süper iş .

04.08.2010 19:03 • jetkundo • 1

gurme olarak mı

04.08.2010 19:04 • domaltmadan sikmem • 2

en iyi @2 bu lan

10.12.2014 04:28 • her boku paylasan adam • 2.1

Yoo değil :D

17.12.2014 13:56 • torfik • 2.1.1

nhaahah @2 helal lan fena gibertmiş gargara yaptırmış

04.08.2010 19:04 • delisikendoktor • 3

@2 yüzüne attırılmış

04 .08.2010 19:05 • haceli dondu • 4

@2 önce domaltmış sonra gibmiş

04.08.2010 19:05 • herdaimvuvuzelacalanpic • 5

@2 hakkını vererek gibmiş

04.08.2010 19:05 • kizkulesininonundekibank • 6

@2 meraklı bi şekilde gibmiş

04.08.2010 19:05 • esseen siki reloaded • 7

@2 tat aldırarak gibmiş

04.08.2010 19:06 • storming • 8

@2 işe girdiğine pişman etmiş

04.08.2010 19:06 • klaas • 9

@2 gerekeni yapmış, hammallık yapmamış.

04.08.2010 19:06 • ibneler var dediler geldik • 10

(İnci Sözlük, 2010)

Tablo 18: İnci Sözlük Başlıkları 2

'annem konken partisinde varoş kızlarını'

masa olarak kullanıyor... canım annem benim... böylece gereksiz bir eşyadan kurtulup, pratik çözümler üretiyoruz.

17.09.2010 14:11 • tiki kenan • 1

varoş erkeklerinide sandalye olarak mı

17.09.2010 14:12 • kotu kopek • 2

@2 varoşlar adına gibmiş

17.09.2010 14:13 • omambiyik • 3

@2 yılın gibisine aday bir gibiş yapmış şüku

17.09.2010 14:13 • abi at baslattı • 4

@2 pişti yapmış.

17.09.2010 14:14 • kafagoz ile hacamat • 5

@2 yılın mobilyası ödülünü vermiş

17.09.2010 14:14 • cemcuk agiz • 6

@2 gibmiş @3 gereksiz yere üstüne gitmiş

17.09.2010 14:14 • gaymamak • 7

evde takunuzu bulaştırmadığınız masa sandalye ayağı bırakmadınız
arkaünüze soka soka normal

17.09.2010 14:14 • sikenslx • 8

@2 hacıhüsrev mahallesinde ki varoş apaçisi edasıyla gibmiş

17.09.2010 14:14 • balinaya kafa atan deli hamsi • 9

@2 temiz gibmiş

17.09.2010 14:15 • mastur basan adam • 10

@2 amk insan acır biraz hiçmi vicdan yok sende şerefsiz yağlasaydın
bari nası kızdım ya

17.09.2010 14:15 • yarakkurekbuluk • 11

(İnci Sözlük, 2010)

Tablo 19: İnci Sözlük Başlıkları 3

'porno film adı soruyorum silicem'

var mı şöyle sabah sabah izlenesi bişiler.

(zeykur sozluklerin afyonudur, 23.12.2009 10:34)

hayvanlı mı insanlı mı abi?

(huepa huepa je volume ii, 23.12.2009 10:34)

insanlı tercihimdir, ama atlara karşı da boş değilim.

(zeykur sozluklerin afyonudur, 23.12.2009 10:35)

silme lan kalsın amk

(balon, 23.12.2009 10:36)

(Ekşi Sözlük, 2009)

Tablo 20: İnci Sözlük Başlıkları 4

How popular is incisozluk.com.tr?

Alexa Traffic Ranks

How is this site ranked relative to other sites?

Global Rank ?

324,129 ▼ 1,018,627

Rank in Turkey ?

4,858

How engaged are visitors to incisozluk.com.tr?

Bounce Rate

52.30% ▼ 26.00%

Daily Pageviews per Visitor

2.90 ▲ 120.00%

Daily Time on Site

1:42 ▲ 65.00%

Tablo 21: Alexa Traffic Ranks, 2014: incisozluk.com

Twitter ve Dil Tartışması

Twitter’da, dile ilişkin bir tartışma, geçtiğimiz dönemde dikkat çeken başlıklar arasında yer aldı. İlgili tartışmaya, twitter’ın sağladığı özgür ifade ortamı ve bu özgürlük çerçevesinin kullanımını ortaya koymak açısından bu çalışmada yer verilmiştir.

Kimi kullanıcılarca, Türk Dil Kurumuna ait olduğu düşünülen, @turkdilkurumu hesabı 28 Mayıs 2014 tarihinde, “Yatçaz, kalkçaz, ordayım” sözleriyle bilinen Türkçe şarkının doğru Türkçe ile nasıl yazılması gerektiğini söylüyordu: “Yatacağız, kalkacağız, oradayım”. Fakat kısa süre sonra, TDK’nın resmi twitter hesabının @TDKBİM olduğu öğrenildi. Twitter’da @turkdilkurumu olarak kayıtlı kullanıcı, sanal kimliğini kolayca, Türk Dil Kuru mu? şeklinde değiştirerek; ‘gönüllü imla kılavuzluğu’ görevine devam etti.

Konuyla ilgili olarak @turkdilkurumu twitter hesabının sahibiyle bir mülakat yapan Cnnturk.com’dan aktarılmaktadır:

-Kimsiniz? Twitter hesabınızı kim yönetiyor, bir kişi mi yoksa bir ekip misiniz?

“Adım Cengiz... değil tabii ki. Anonim kalmakta ısrarcıyım. "Şu hesaba az baksana" diye emanet etmeye çalıştığım ancak oralı olmayan kişiler var hayatımda. Şimdilik 2 kişiyiz. Ben ve o, genellikle ben, bazen de o. Böylece hesap tamamen maskülen olmaktan kurtuluyor, arada feminen takılıyor.”

-Twitter’da gördüğünüz yanlışları düzeltmeye devam edecek misiniz? Size Twitter’ın imla kılavuzu diyebilir miyiz?

“Vakit buldukça devam etmeyi düşünüyorum. ‘Bana bir şey olursa...’ diye gerçek TDK hesabına şifremi çitlattım Twitter üzerinden, ihtiyaç halinde onlar benim adıma devam ederler sanırım. Bu ulvi görevi ifa ederken bana küfür edenler bile var. Siz de istediğinizi diyebilirsiniz. Amacımız Türkçenin düzgün kullanılmasına dikkat çekmek ve mümkünse sağlamak.”

-TDK ile herhangi bir ilginiz var mı? Eğer ilginiz yoksa neden doğrudan @turkdilkurumu hesabını seçtiniz?

"Türkçe derslerine bir katkıları bulunuyorsa eğer, dolaylı yoldan okul zamanımda bir ilişkimiz olmuştur. Şu anda TDK ile herhangi bir ilgim, ilişkim yok. "Sadece arkadaşız" bile diyemeyeceğim..." (CNN TÜRK, 30.05.2014)

Kullanıcı, @turkdilkurumu adıyla oluşturduğu sanal alan üzerinden dilin doğru kullanımına ilişkin görüş bildirmektedir. Özgürlükler ve yetkinlikler, bu noktada beliren bir tartışma çerçevesidir.

Diğer taraftan, dil konusunda ülkede söz sahibi olan resmi kurumun çalışmaları yer almaktadır. TDK, hali hazırda kendi iç düzenlemesi çerçevesinde, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de değinileceği üzere; farklı bilimsel alanlardan uzmanlar ve halk ile doğrudan ilişki içerisinde çalışmalar yürütmekte ve dil konusunda gönüllü hizmetler vermek isteyen kişileri, çeşitli dil çalışma topluluklarına davet etmektedir.

Dil konusunda yetkili bir taraf olmayan bu kullanıcıyı güncel iletişim ortamında farklılaştıran; @turkdilkurumu twitter hesabını, kurumdan önce almış olmasıdır, hızıdır; TDK'nın kullandığı twitter hesabı, @TDKBİM'dir. Twitter, Facebook vb. gibi sosyal ağlarda, kullanıcılardan kimliklerini ortaya koyan herhangi bir belge talep edilmediği değerlendirildiğinde, @turkdilkurumu hesabına sahip olmanın anahtarının Türk Dil Kurumu olunması değil, hızlı hareket etmek olduğu dikkat çekmektedir.

Öte yandan, bu kullanıcının pop şarkısı hakkındaki yorumları sonrasında başlayan tartışma, geçici bir süre için de olsa kamuoyunun dikkatini dile ilişkin konulara çekmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yeni medyanın 21. yüzyıl insanını şekillendirmesine karşılık, yeni insanın da ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda yeni medyayı şekillendirdiğini söylemek mümkün görünmektedir. Yeni medya ve kullanıcılar arasındaki bu incelemeye değer ilişkinin, iletişimin ve insanın geleceğini belirleyebilecek bir olgu olduğu değerlendirilebilmektedir. McLuhan, bir teknolojinin insan hayatına girerek duylardan birine üstünlük verdiğinde; bu üstünlüğün bütün duylar arasındaki oranı değiştirdiğini savunmaktadır. McLuhan'a göre, böyle bir süreçte artık ne eskiden hissettiğimizin aynı hissediyoruz, ne de duylarımız aynı kalır. (McLuhan, 2014: 3) Yeni iletişim ortamında; üretici, tüketici, hedef kitle, izler kitle, kitle kaynak gibi farklı rollere atanan insan, hızın başat rol oynadığı enformasyon çağını ve iletişim teknolojilerini keşfetmekte ve şekillendirmektedir.

Castells gibi bilim insanlarınca, yaşadığımız döneme atfedilen Enformasyon Çağı kavramının, bilgi ve kültürle olan ilişkisinin derinlemesine incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu çağın, kitlesel ve bireysel iletişimde ortaya çıkacak yeni uygulamalarla, insan yaşamına yeni boyutlar kazandırması beklenmektedir.

Bu çalışmada sunulan verilerle de ortaya konulduğu üzere hızın önemli bir etken olduğu yeni medyada hakim olan dilin; kısaltma ağırlıklı, yabancı -çoğunlukla İngilizce- kökenli sözcük kullanımlı, işlev merkezci niteliği; günümüzün sosyokültürel yapısı hakkında da bilgi vermektedir. Dildeki hız, iletişimin hızını; iletişimin hızı, insanın hızını ifade etmektedir.

Ekşi Sözlük ve İnci Sözlük'te hakim olan iletişim dilinin, giderek hızlanan bir bilgi alışverişinin etkisiyle şekillendiğini söyleyebilmek mümkün görünmektedir. Daha çok paylaşımda bulunmak, etkileşimi daha üst düzeylere çıkarmak isteyen sözlük kullanıcılarının hızlı bilgi paylaşımına, kurallı bir yazımdan daha büyük önem attıkları gözlenmektedir. Bunun yanı sıra internette kullanımda olan kısaltma ve işaretlerin, iletişimde hızı ve mizahı besleyen önemli araçlar oldukları ifade edilebilmektedir.

Ekşi Sözlük, kendine has tabirleri ve ifade biçimleriyle takipçisi ve 'klonu' durumundaki diğer sözlüklere örnek teşkil etmiştir. Türkiye'de sözlük formatının öncüsü durumundaki Ekşi'nin öğretici, bilgilendirici ve etkileşimli dilinin; kendisinden sonra gelen sözlükleri etkilediğini söylemek mümkündür.

Sözlük formatının Türkiye'deki en dikkat çeken örneklerinden birinin İnci Sözlük olduğu söylenebilmektedir. İnci Sözlük'ün yazarlarınca geliştirilen argo ağırlıklı dilin, diğer platformlardan farklı olarak alt kültür bir iletişim biçimine şekil verdiği değerlendirilmektedir. İnci yazarlarının ifade ettikleri 'biz ve diğerleri', 'İnci ve Ekşi', gibi ayrımların, sözlükte kültürel açıdan farklı bir yapının oluşmasına zemin hazırladığı söylenebilmektedir.

İnci'yi diğer sözlüklerden ayıran temel noktayı oluşturan argo ağırlıklı iletişim dili, zamanla kamuoyunun dikkatini çekmiş ve tartışmaları beraberinde getirmiştir. Resmi makamlarca internet kullanımına ilişkin belirlenen kural ve yasakların, İnci Sözlük'ün gelişmekte olan özgün yapısını etkilediğini söyleyebilmek mümkündür. Bu çalışmada, hayali bir alt kültür iletişim lisanı olan 'Nadsat'la benzer yönlerine dikkat çekilen İnci Sözlük dilinin; yasal zorunluluklar nedeniyle sınırlı bir alana sıkıştığını söyleyebilmek mümkün görünmektedir.

Bunun yanında, kullanıcının kendisini 140 yazım karakteri ile ifade ettiği Twitter'ın sınırlı yapısının, kişilerin yaratıcılığına katkılar yapması mümkün görünmektedir. Bu sınırlamanın, hızlı enformasyon çağının da bir ifadesi olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada incelenen, 'Twitter'da Dil Tartışması' örneğiyle, hızın yeni iletişim mecralarındaki önemine dikkat çekilerek; bireysel özgürlüklerin sınırlarına işaret etmek istenmiştir.

Toplumsal eğilimlerin şekil verdiği yeni medyanın, toplumun kültürel katmanlarına yön verdiği düşünülmektedir. Ancak bu sürecin yasama ve yürütme makamlarınca da kontrol edildiğini söylemek mümkün görünmektedir.

İnternet ile doğrudan ilişkili yeni iletişim mecraları İngilizce yörüngesinde gelişmektedir. Tarih boyunca süren sosyokültürel etkileşimler neticesinde; Çince'den, Arapçaya; Fransızcadan, Farsçaya kadar birçok farklı dilin etkisine maruz kalan Türkçenin, günümüz iletişim ortamında İngilizcenin etkileriyle karşı karşıya olduğunu ifade etmek mümkündür.

Dilimizin, kültür ve tarihimizin önemli bir parçası olduğu değerlendirildiğinde; yabancı dillerin olası etkilerinin bertaraf edilmesi ihtiyacından söz edilebilmektedir. Türk diline ilişkin sorunların yeni medyada yer alması, yabancı sözlere karşılık üretilen Türkçe sözlerin yeni izler kitle ile aynı zemini paylaşması; dilimizin zenginliğinin korunabilmesi için gerekli görülmektedir. Yeni medyanın sunduğu zengin olanaklar değerlendirilerek dilin arz sürecinde, tıpkı üretim ve resmileşme süreçlerinde olduğu gibi profesyonel çalışmalar gerçekleştirilmesi elde edilecek kitlesel fayda açısından önemli olabilecektir.

'Selfie'ye Türkçe karşılık arama serüveninde oluşan kitlesel duyarlılık, 'selfie' gibi toplumun yönelimlerini, ilgilerini, beğenilerini ifade eden farklı kavramların Türkçeleşme süreçlerinde de hissedilmelidir. Dil ve dille ilişkili kaygıların, toplum yaşamında daha çok yer alması, kitlesel bir ilginin uyandırılması anlamına gelebilecektir.

Türkiye'de iletişim alanındaki profesyonel hizmetlerde ve akademik çalışmalarda son yıllarda gözlenen kayda değer artışların, 'İletişim Terimleri Karşılıklar Kılavuzu'na olan gereksinime işaret ettiği değerlendirilmektedir.

Kültürel incelemeler, dilin diğer toplumsal yapılarla olan ilişkisini ortaya koymaktadır. Toplumu oluşturan bireylerin Türkçeye ilişkin hassasiyetlerinin artırılmasının; toplumsal kavrayışın, toplumsal birlikteliğin, geliştirilmesine katkı sağlaması mümkün görünmektedir.

TABLolar LİSTESİ

Tablo: 1 Türkiye’de Aylık Bazda İnternete Katılım, Kullanıcı Sayıları.....
Tablo: 2 16-74 yaş Aralığı Türkiye İnternet Kullanımı Temel Göstergeler.....
Tablo: 3 06- 15 yaş Aralığı Türkiye İnternet Kullanımı Temel Göstergeler.....
Tablo: 4 Kentlere Göre Dağılım, Şubat 2014.....
Tablo: 5 Web Sitelerine Göre Kullanıcı Verileri.....
Tablo: 6 Sosyal Ağlar, Eğlence ve Paylaşım Siteleri Kullanıcı Verileri.....
Tablo: 7 Facebook Türkiye İstatistikleri.....
Tablo: 8 Twitter Türkiye Demografik İstatistikler.....
Tablo: 9 Dijital Medya Reklam Yatırımları.....
Tablo: 10 Suser Başlığı Yorumları
Tablo: 11 İnternet Dilinde Yaygın Kullanılan İşaretler (Smiley)
Tablo: 12 İnternet Dilinde Kısaltmalar.....
Tablo: 13 Sekiz Adımda Crowdsourcing Süreci.....
Tablo: 14 Nadsat Seçme Kelimeler, Türkçe Karşılıkları, Kaynakları.....
Tablo: 15 Alexa Traffic Ranks, 2014: eksisozluk.com.....
Tablo: 16 İnci Sözlük Facebook Ziyareti.....
Tablo: 17 İnci Sözlük Başlıkları 1.....
Tablo: 18 İnci Sözlük Başlıkları 2.....
Tablo: 19 İnci Sözlük Başlıkları 3.....
Tablo: 20 İnci Sözlük Başlıkları 4.....
Tablo: 21 Alexa Traffic Ranks, 2014:incisozluk.com.....

KISALTMALAR

astr. Astronomi

bot. Botanik

BTKK. Bilgisayar Terimleri Karşılıklar Kılavuzu

huk. Hukuk

Fr. Fransızca

Lat. Latince

İng. İngilizce

BTS: Büyük Türkçe Sözlük

ODTÜ BİDM: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

IAB: Interactive Advertising Bureau

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

vb. ve benzeri

vd. ve diğerleri

YSKK: Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu

KAYNAKÇA

Akalın, Şükrü Halûk vd., Bilgisayar Terimleri Karşılıklar Kılavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2013.

Akalın, Şükrü Halûk vd., Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2008.

Aksan, Doğan. Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.

Alpay, Necmiye. Dilimiz, Dillerimiz Uygulama Üzerine Yazılar. İstanbul: Metis Yayınları, 2004

Arıoğlu, Ercan. Dijital İletişim Çağı. İstanbul: T Medya Baskı Teknolojileri, 2013

Baldini, Massimo. İletişim Tarihi. İstanbul: Avcıol Yayınları, 2000

Barthes, Roland. Dilin Çalışma Sesi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları 2013

Barthes, Roland. Yazının Sıfır Derecesi Yeni Eleştirel Denemeler. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2009

Castels, Manuel. Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür - Birinci Cilt Ağ Toplumunun Yükselişi. İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013

Chomsky, Noam. Bilgi Sorunları ve Dil Managua Dersleri. İstanbul: BGST Yayınları, 2009

Eagleman, David. Incognito. İstanbul: Domingo - Bkz Yayıncılık, 2013

ÇAKIR Hamza, TOPÇU Hakan. Bir İletişim Dili Olarak İnternet. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 19 Yıl : 2005/2

Erdoğan, İrfan & Alemdar, Korkmaz, Öteki Kuram - Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi. Erk Yayınları, 2010

Erdoğan, İrfan. İletişimi Anlamak. Ankara: Pozitif: 2011

Ergin, Muharrem. Üniversiteler İçin Türk Dili. İstanbul: Bayrak Basım, Yayım, Tanıtım, 2002

Eyuboğlu, İsmet Zeki. Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü. İstanbul: Sosyal Yayınlar, 2004.

Fay, Brian. Çağdaş Sosyal Bilimler Felsefesi. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2012.

Gorton, Kristyn. Media Audiences Television, Meaning and Emotion. Edinburgh University Press, 2009

Gürel, Emet & Yakın Mehmet, Ekşi Sözlük: Postmodern Elektronik Kültür. 2006

İmer, Kamile. Türkiye’de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi. Ankara Kültür Bakanlığı Yayınları, 2012.

Jakubowicz, Karol. A new notion of media. Reykjavik: Council of Europe, 2009
http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/New_Notion_Media_en.pdf

Kandiyoti, Deniz & Saktanber, Ayşe. Kültür Fragmanları, Türkiye’de Gündelik Hayat. İstanbul: Metis Yayınları, 2012.

Korkmaz, Zeynep. Türk Dili Üzerine Araştırmalar III. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2007

Maeda, John. Basitlik Kanunları- Tasarım, Teknoloji, İş ve Yaşamda Başarı İçin. İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri, 2012

Maigret, Eric. Medya ve İletişim Sosyolojisi. İstanbul, İletişim Yayınları, 2013

Manovich, Lev. The Language of New Media, PDF
<http://www.manovich.net/LNM/Manovich.pdf>

McLuhan, Marshall. Gutenberg Galaksisi, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2014

McQuail, Denis - Windahl, Sven. İletişim Modelleri - Kitle İletişim Çalışmalarında- Ankara. İmge Kitabevi Yayınları, 1997.

Moore, Gordon E. Cramming More Components onto Integrated Circuits. Texas University
<http://www.cs.utexas.edu/~fussell/courses/cs352h/papers/moore.pdf>

Mutlu, Erol. Kitle İletişim Kuramları. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2010

ODTÜ (Orta Doğu Teknik Üniversitesi) BİDB Bilgi İşlem Daire Başkanlığı, İnternet Tarihçesi. <http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/tarihce.php>

Ong, Walter J. Sözlü ve Yazılı Kültür. İstanbul: Metis Yayınları, 1995.

Oskay, Ünsal. Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş. İstanbul, Der Yayınları, 2000

Ruben, Brent. Communication and Human Behaviour. New York: Mac Millan Pub., 1984

Sarı, Mustafa. Türkçenin Batı Dilleriyle İlişkisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2008

- Schmidt, Eric - Cohen, Jared. Yeni Dijital Çağ - İnsanların, Ulusların ve İş Dünyasının Geleceğini Yeni Baştan Şekillendirmek. İstanbul: Optimist Yayım Dağıtım, 2014
- Tekin, Talat. Türkçedeki En Eski Ödünç Sözler, Türk Dili Dergisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983
- Tekinalp, Şermin. İletişim Araştırma ve Kuramları. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2006
- Terzi, Adem. Yabancı Sözlerin Günümüz Edebiyatındaki Görünümü- 1 Türk Dili Dergisi. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara. 2012
- Turgut, Serdar .Yeni Medya. İstanbul: Destek Yayınları, 2013
- Usluata, Ayseli. İletişim. İstanbul. İletişim Yayınları, 1994
- Uygur, Nermi. Dilin Gücü. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012
- Waes, Luuk Van. Human - Computer Interaction;Testing Usability Tests for Web Sites - An Evaluation of Task Variation in Think Aloud Sessions. Antwerp, IOS Press: 2001
- Yanıkkaya, Berrin & Çoban, Barış. Kendi Medyanı Yarat, İstanbul: Kalkedon Yayınları, 2014
- Yaylagül, Levent. Kitle İletişim Kuramları - Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar. Ankara: Dipnot Yayınları, 2013
- Yengin, Deniz. Yeni Medya ve Dokunmatik Toplum, İstanbul: Derin Yayınları, 2012
- Zülfikar, Hamza. Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.

(ABC Online, 21.11.2013)

<http://www.abc.net.au/news/2013-11-19/this-photo-is-worlds-first-selfie/5102568>

Academie Française <http://www.xn--acadmie-franaise-npb1a.fr/linstitution/apercu-historique>

Academie Française, 2014

<http://www.academiefrancaise.fr/linstitution/apercu-historique>

CNN TÜRK, 30.05.2014

<http://www.cnnturk.com/haber/bilim-teknoloji/sosyal-medya/turk-dil-kurumuna-meydan-okuyan-turk-dil-kuru-mu>

Crowdsourcing, 2014

<http://www.crowdsourcing.com/>

Daily Mirror, 18.05.2014

<http://www.mirror.co.uk/news/uk-news/london-selfie-centre-world---3562054>

Ekşi Sözlük, 27.5.2014

<https://eksisozluk.com/sarja-sarz-diyenler--128431>

Ekşi Sözlük, 2011

<https://eksisozluk.com/ferre--141921>

Ekşi Sözlük, 2014

<https://eksisozluk.com/jeff-howe--2954650>

Ekşi Sözlük, 2008

<https://eksisozluk.com/panpa--1936193?p=1>

Ekşi Sözlük, 2014

<https://eksisozluk.com/suser--83928>

Ekşi Sözlük, 2014

<https://eksisozluk.com/yaran-inci-sozluk-entryleri--2269572>

Ethmology Online, 2014: smiley

http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=smiley&searchmode=none

Hürriyet Gazetesi, 2011

<http://www.hurriyet.com.tr/magazin/magazinhatti/18597278.asp>

http://en.wiktionary.org/wiki/Appendix:A_Clockwork_Orange

<http://en.wikipedia.org/wiki/Nadsat>

IAB Türkiye Basın Bülteni (Interactive Advertising Bureau), 2013

http://www.iabturkiye.org/sites/default/files/2013_ilk_yariyil_dijital_reklam_yatirimlari_0.pdf

IAB (Interactive Advertising Bureau) İnternet Pazar Araştırması Şubat 2014

<http://www.iabturkiye.org/bulten/iab-bulten-subat-2014>

İnci Sözlük, 2010

<http://ccc.incisozluk.cc/w/annem-konken-partisinde-varo%C5%9F-k%C4%B1zlar%C4%B1n%C4%B1/>

İnci Sözlük, 2010

<http://ccc.incisozluk.cc/w/beyler-ferrarim-i%C3%A7in-bildi%C4%9Finiz-iyi-bir/>

İnci Sözlük, 2013

<http://incisozlukculer.blogspot.com.tr/2013/01/inci-sozlukte-bilmeniz-gereken-sozcukler.html>

İnci Sözlük, 2011

<http://inci.sozlukspot.com/w/g%C3%BCld%C3%BCren-inci-s%C3%B6z1%C3%BCk-girileri/3/>

İnci Sözlük, 2014
<http://www.incisozluk.com.tr/y/uyelik/>

İTÜ Sözlük, 27.5.2014
<http://www.itusozluk.com/goster.php/%FEArja+%FEArz+demek>

Macmillan Dictionary, 2014: avatar
<http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/avatar>

Nişanyan Çevrim İçi Sözlük, 2014: bilgisayar
<http://www.nisanyansozluk.com/?k=bilgisayar&x=0&y=0>

Nişanyan Çevrim İçi Sözlük, 2014: kanka
<http://www.nisanyansozluk.com/?k=kanka&x=0&y=0>

Nişanyan Çevrim İçi Sözlük, 2014: panpa
<http://www.nisanyansozluk.com/?k=panpa&x=0&y=0>

One Dergi, 2009
<http://www.onedergi.com/2009/12/eksisozlukun-kurucusu-ssg-one-dergisine-konustu/>

Online Etymology Dictionary, 2014: nickname
<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/nickname?q=nickname>

Online Etymology Dictionary, 2014: troll
http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=troll&searchmode=none

Online Etymology Dictionary, 2014: surfing
http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=surfing&searchmode=none

Online Etymology Dictionary, 2014: avatar

http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=avatar&searchmode=none

Online Etymology Dictionary, 2014: perception

http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=perception&searchmode=none

Oxford Dictionaries, 2014: nickname

<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/nickname?q=nickname>

Oxford Dictionaries, 2014: avatar

<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/avatar?q=avatar>

PRNet, Profesyonel Medya Takip ve Medya Analiz Hizmetleri. İstanbul, 30.05.2014

Radikal Gazetesi, 2011

http://www.radikal.com.tr/eglenme/cebecinin_panpisi_marka_oluyor-1055994

Sabah Gazetesi, 2011

<http://www.sabah.com.tr/yasam/2011/07/26/cocuklar-kediye-boyle-isim-takar>

Social Bakers, 2014

<http://www.socialbakers.com/statistics/twitter/profiles/detail/96553757-hilalcebeciii>

Sözlük Sistemi, 2011

<http://www.sozlüksistemi.com/blog/turkiyede-sozluk-kavrami-ve-bir-araya-getirdigi-700-bin-kisi/>

Uludağ Sözlük, 2011

<http://www.uludagsozluk.com/k/ferre/>

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2013 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13569>

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) 06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim
Teknolojileri Kullanımı Ve Medya, 2013

Türk Dil Kurumu Çevrim İçi Büyük Türkçe Sözlük
[http://tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.538
a8806162ab2.69593310](http://tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.538a8806162ab2.69593310)

Türk Dil Kurumu Çevrim İçi Büyük Türkçe Sözlük
[http://tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.538
d3d014af055.51425366](http://tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.538d3d014af055.51425366)

Türk Dil Kurumu Çevrim İçi Büyük Türkçe Sözlük
[http://tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.539
0f35d81d588.49986501](http://tdk.org.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5390f35d81d588.49986501)

Türk Dil Kurumu Çevrim İçi Büyük Türkçe Sözlük
[http://tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5394f9
98508037.06822897](http://tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5394f998508037.06822897)

Wikipedi, 2014: Troll Zararlısı
http://tr.wikipedia.org/wiki/Wikipedi:Troll_zararlı%C4%B1s%C4%B1

Wikipedi, 2014: Katılımcı Sözlük
http://tr.wikipedia.org/wiki/Katılımcı_Sözlük
http://tr.wikipedia.org/wiki/Katılımcı_Sözlük#Kavramlar

Wikimedia, 2014: Crowdsourcing Process
[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/ae/Crowdsourcing_proc
ess2.jpg/750px-Crowdsourcing_process2.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/ae/Crowdsourcing_process2.jpg/750px-Crowdsourcing_process2.jpg)

Wiktionary, 2014: -ation
<http://en.wiktionary.org/wiki/-ation>

Wired, 2006

http://archive.wired.com/wired/archive/14.06/crowds.html?pg=4&topic=crowds&topic_set=

Wired, 2014

<http://www.wired.com/2014/04/future-crowdsourcing-crowd-changing-can/>

Yeni Aktüel Dergisi, 2010

<http://www.yeniaktuel.com.tr/top112-2,223@2100.html>

EKLER

**EK 1- Türk Dil Kurumu- Türk Dili Uzmanı Adem Terzi ile Gerçekleştirilen
5.5.2014 Tarihli Mülakat**

- Türk Dil Kurumunun dile ilişkin düzenlemeler konusundaki yaklaşımını öğrenebilir miyiz?

Öncelikle Türk Dil Kurumunun dile ilişkin düzenleme, öneri ve uygulamalarında herhangi bir yaptırım gücü olmadığını altını çizmek istiyorum. Kurumumuz yabancı sözlere Türkçe karşılıklar arayarak, dilimizin özünü koruması için çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalar gündelik dildeki yabancı sözlere karşılıklar aramak ve kimi zaman farklı kurum ve kuruluşlardan gelen öneriler doğrultusunda ilgili alanın uzmanlarıyla birlikte terim sözlükleri oluşturmak şeklinde devam etmektedir. Kurumumuz tarafından yayımlanmış 117 farklı terim sözlüğü bulunmaktadır. Bu anlayışla, yeni medya kavramlarının da birer terim olarak değerlendirilmesinin doğru olacağına inanıyorum.

-Türk Dil Kurumunun terim karşılıkları arama ve terim oluşturma süreçleri nasıl gerçekleştiriliyor?

Kurumumuz terim sözlüğü oluşturma süreçlerinde, dil uzmanlarıyla ve aynı zamanda ilişkili alanın temsilcileriyle ortaklaşa çalışmalar yürütmektedir. Alanında uzman kişilerin -örneğin ilgili konu müzikse, bazen bir müzisyen, bir bilim dalı ise ilgili bir bilim adamı olabiliyor- katılımlarıyla oluşturulan tartışma topluluklarında Türkçenin geleceği açısından önemli sonuçlar elde etmekteyiz. Kurumumuzdan dil uzmanlarının ilgili alanın uzmanlarıyla buluştuğu tartışma toplantılarına geçmiş dönemlerde; Timur Selçuk, Candan Erçetin, Ahmet İnam, Sevin Okyay, Selim Şumlu (PCnet Dergisi) gibi isimler katıldı.

Ayrıca, kurumumuz tarafından farklı meslek gruplarından bireylerin katılımıyla oluşturulan ‘Yabancı sözler yazışma topluluğu’ da dilin yabancı sözlerden arındırılmasına yönelik gönüllülük esasına dayanan çalışmalar yürütmektedir. Örneğin, son günlerde bilinirliği artan bir terim olan ‘selfie’ için bulunan özçekim karşılığını bu toplulukta ortaya atılan 1200 farklı seçenek arasından belirledik.

-Size göre yabancı dillerden alınan terimler için Türkçeleştirme ihtiyacı söz konusu mudur?

Bu konuyu kültürel etkileşimin dil boyutundaki yansımaları açısından değerlendirecek olursak; Türkçe sondan eklemeli, büyük oranda yazıldığı gibi okunan, büyük- küçük ses uyumlarına sahip bir dil. Bu nedenle, örneğin İngilizce gibi yazıldığı gibi okunmayan dillerden alınan sözcükler; yazılış, ek kullanımı ve okunuşta sorunlara yol açıyor. Örneğin, online’ım ve mortgage örneklerinde olduğu gibi. Bunun yanı sıra, yabancı dillerden dilimize geçen sözcükler beraberinde başka sözcükleri de getiriyor; konfirme - konfirmasyon örneklerinde olduğu gibi. Oysa ki, Türkçe kendi kök ve ekleriyle yola devam ettiğinde, bu sözcüklerle karşılaşan kişinin algılaması ve anlamlandırması daha kolay hale geliyor. Yabancı kökenli sözcüklerin akılda kalmasının daha zor olduğunu da belirtmek gerekiyor.